

Liber
Bibliothecæ Academicæ Halensi
a
CHRISTOPH. ERNEST. CONONE,
Med. Doct. & Practico
Berolinensi,
TESTAMENTO DONATUS.
1729.

Del. 25



TRIUMPHUS
NOBILISSIMO VISCERI

C O R D I

Post felicissimè tandem obtentam

D U C E

Celeberrimo Anatomico

THOMA BARTHOLINO

Ex totali Hepatis Clade

VICTORIAM

Primum quidem

HAFNIAE

AN. MDCLIV

erectus

Jam verò

BASILEAE

repetitus

à

GEORGIO SEGERO, THORUNENSI,
Philos. & Med.



BASILEAE, Apud JOANNEM KÖNIG, 166L.

SUMMIS
Saluberrima Artis
PROCERIBUS.

DN. D. JOH. GUILIELMO MANNAGETTÆ,
Asclepiadarum verè Principi, Trium AA Augustis. Imppp.
Protó-Medico, & totius Collegii Medici, quod Viennæ est,
Seniori Amplissimo.

DN. D. JOHANNI CASPARO BAUHINO,
Potentis. Gall. Regis & diversorum Germaniæ Princ. Ar-
chiatro, Medicinæ Practicæ Prof. Publ. & totius Collegii
Medici, quod Basileæ est, Decano p.t. Spectatissimo.

DN. D. CHRISTOPHORO MEISNERO,
Inclutæ Reipubl. Thorunensis Physico Primario, Medicique
Collegii Seniori Gravissimo.

DN. D. JOHANNI DANIELI HORSTIO,
Archiatro Hasso-Darmstadiano, nuper Marpurgij, jam Gief-
sæ Medicinæ Prof. Publ. Primario.

DN. D. THOMÆ BARTHOLINO,
Medicinæ in Regia Hafniensi Antecessori & Decano perpe-
tuo.

DN. D. JOHANNI JACOBO WEPFERO,
Inclytæ Reipubl. Schaffhusianæ Archiatro Dignissimo.

DN. D. SIMONI SCHULTZIO,
Inclytæ Reipubl. Thorunensis Physico Ordinario Felicif-
simo.

FAUTORIBUS AC AMICIS SUIS

Gratiosissimis

Hunc

CORDIS TRIUMPHUM

Devoto Corde

Dicat

A U T O R:





VIRO DOCTISSIMO

Dn. Georgio Segero Thorunensi,
Triumphum Cordis meditati.

Sanguinis Imperium Cordi quod contulit Hepar,
BARTHLINI invento, dexteritate novâ,
Res est mira quidem! majori ast digna triumpho
Extracta è latebris, Lympha decora, suis.
Invidiae quamvis stimulis agitetur apertis:
Vidimus, & crebro nostra Theatra simul.
Hæc dum SEGERE applaudens jam laudibus effers,
Rem præstas dignam sedulitate tuâ.

Anno 1654.

OLAVS WORM, D. Med. Profess. Regius
Acad. p. r. Rector.

In Cl. & Doctiss. Viri
Dn. GEORGI SEGERI,
Triumphum Cordis.

Cor redit, & patria repetens vestigia sedis
Incipit ex extis querere posse fidem.
Jam licet antiquos regni cognoscere cursus,
Raptaq; cor datâ Sceptra tenere manu.
Lympha suis redviva viis & fonte recurrit,
Et nivei lactis pocula mist afluunt.
Cormicat, & tandem sua cor præcordia sentit,
Quæq; aliis cessit, jam probat esse sua.
Ultima nos tecum reddamus secula cordi,
Ut redeant Domino sceptra serena suo.
Obvius assurge, & fugientem siste triumphum;
Crede, tibi in laudis parte triumphus erit.

A. utroq; ediasit p.

Anno 1654.

THOMAS BARTHOLINUS.
Anat. & Med. Profefs. Reg.



Ad Cl. VIRUM
DN. GEORGIUM SEGERUM,
Insuetum triumphum
CORDIS
edentem.

TRanseat ingenti sonitu nunc buccina rauca
Limina Doctorum; Gaudia fronte gerat,
Nescia concursus hostilis charta triumphat,
Præclangat: Martis nescia sanguinei.
Non fregit densas insignis acinace turmas;
Corpora non stravit; sustulit haud animans.
Fure triumphus adest tamen. Hæc sublimis in ostro
Fulget, & antiquo cædis apollineæ.
Scilicet Hippocratis commissa fideliter artis
Quicquid & Antiqui, vindicat ipsa, cluent.
Ter felix studium! quod pace trophæa meretur:
Ponere consuescit dignaq; ferta comis.
Bella choro Phæbi cedant, & classica libris;
Tutius hîc lauros quisquis habere potest.

Anno 1654.

Sic amico candido applaudis

MARTIN BOGDAN.

AD AMICUM SEGERUM.

CORDI quæ meruit paras TRIUMPHUM,
Et ritus revocas sagax vetustos.
Res haud AUGURIO caret secundo:
DICTATOR *medicâ cluas in arte.*

Anno 1654.

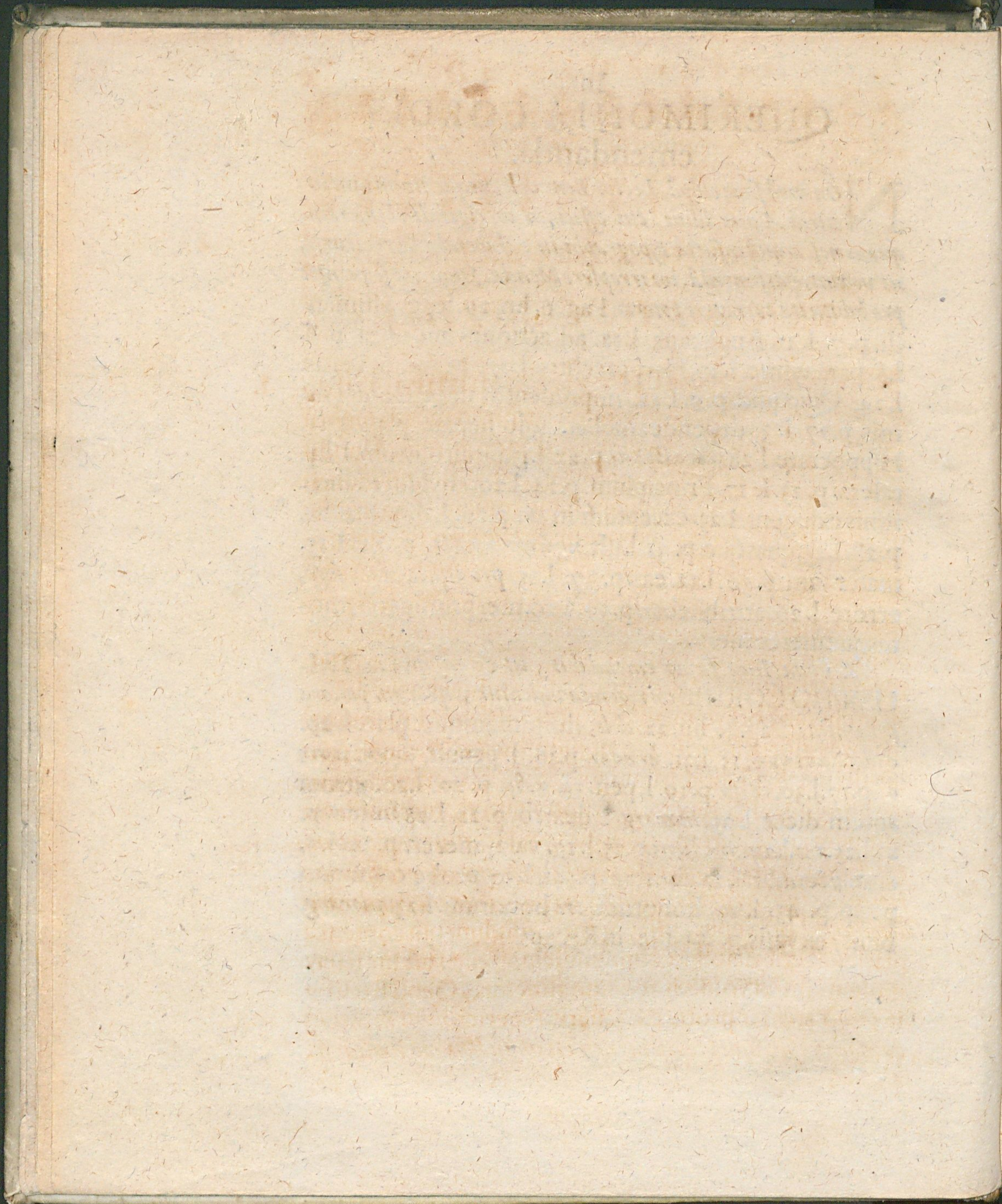
Hoc bonæ mentis omen addebat

SAMUEL EGGERBERTUS.

In
QUERIMONIA CORDIS
emendanda.

Non meâ sane culpâ, Lector Benevole, neque etiam tam incuriâ Amici illius, cui officium corrigendi obtuleram, quam nescio quâ insuetâ Typographi, in exhibendis Correcturis, ut vocant, parsimoniâ, tot irrepserunt Menda. Quarum sequentes pro lubitu ita corrigere poteris: Pag. 6. lin. 29. lege, æstimandi. p. 7. l. 11. Anglicana. l. 18. ad actiones in idonea. p. 8. l. 8. paraxysmo. l. 16. Harpprecht. l. 17. Brandmyllerus. l. 24. Quicquid. p. 9. l. 12. imprudentes imprudenter nimis. p. 17. l. 3. dependeant. l. 4. solo hepate. p. 20. l. 13. Hippocrate. l. 28. μεταβολαι. p. 22. l. 15. pituitosorum. l. 24. talem. p. 23. l. 17. Principium. p. 24. l. 20. chylum ex intestinis exsugunt. l. 23. exceptum in ax. p. 26. l. 6. musculis. p. 28. l. 23. quasque. p. 31. l. ult. κινείται ὡσπερ. p. 34. l. 15. maternum. p. 36. l. 22. eas. p. 37. l. 25. pro opinione; lege, errore. l. 26. attribuebat. p. 39. l. 20. mei primigenii, motusque mei conserv.

Reliqua Tuus favor emendabit, ut & ea, que in TRIUMPHO CORDIS corrigenda videntur; quorum potiora sequentia: Pag. 3. lin. 22. dele, dominiumque. p. 13. l. 29. διαπλάσεως p. 15. l. 31. ἔν δ' ἐν. p. 16. l. penult. ἀρχή. αὐτή δ' p. 17. l. 30. τὸ ζῆν. p. 19. l. pen. τῷ ἀνθρ. p. 20. l. 20. utrum autem dictæ. l. 25. in marg. è dextro. p. 22. l. 28. οἰκησιν. p. 23. l. 25. τῆς. l. 27. πῶς ζώοις. p. 25. l. 19. vasa, mezer. p. 34. l. 5. amplectamur. l. 22. ab-irem. p. 41. l. 30. probè cognitum persp. p. 43. l. 20. honorum, pro bonorum. l. 23. in marg. binis, ex vasis. p. 44. l. 12. in Recept.





GEORGI SEGERI

TRIUMPHUS CORDIS.



POSTQUAM summus ille,
 non minus in ordinando sapiens,
 quam in creando potens, Mundi
 Architectus, spatio brevissimo
 vastam hanc molem (quam ab
 æterno in Archetypo suo descri-
 ptam fuisse sapientum plurimi
 duxerunt) cum omnibus suis par-
 tibus ex nihilo, mirandum dictu! produxisset, omniaq;
 in præclarissimum ordinem conguessisset, placuit eidem
 rerum Parenti æterno, omnium illorum, quæ ante diffu-
 sè coeperat, breve quasi compendium constituere, ut
 majores gloriæ suæ divitias demonstraret. Produxit igitur
 divina Sapiencia Mundanæ fabricæ Compendium
 verissimum. Produxit divina Bonitas creaturam illam
 omnium creaturarum nobilissimam, Hominem, & ut in
 ejus naturam dives universa natura suppellex, omniaq; supe-
 riorum & inferiorum munera, tanquam in alteram Pandoram
 confluerent, præcepit. Eja igitur, Mundum qui contem-
 plari voluerit, seipsum contempletur; qui vastam hanc
 molem rimari voluerit, seipsum rimetur. Quod si enim
 τὸ πῶτα σεαυτὸν probè exercuerit, reperiet, nihil in mun-
 do majori esse, cujus proprietates non etiam in homine mundi fi-
 lio,

I.

Anon. Phyl.
restit. can.
37. p. 25.

Kircher. Mus-
urg. Univ. L.
10. registro 4.
p. 401.

A



lio, tanquam in omnium rerum mensura & cōpendio elucescat.

II.

Prolixum nimis foret, & ab instituto nostro alienum, singula hæc per membra singula diducere, factum id ab alijs, & imprimis à Cl. Fr. Tidiceo, in Eruditissimo, quem scripsit, *Microcosmo*, quem adeat, quicumque specialiora desiderat. Unicum hic moneo, quod, quemadmodum in Megacosmo lege creationis cautum est, ut à Sole sublunaria omnia regantur, recta reficiantur, refecta vivificentur, vivificata foveantur: Ita etiam simili modo eadem lege in Microcosmo cautum sit, ut à Sole ejus in eodidem omnia regantur, reficiantur, vivificentur, foveantur. Dixi, à Sole ejus. Cor enim Solem repræsentare nemo non videt. Hinc, quemadmodum Sol nobilissima est magni Mundi pars, imò jure inter eas princeps salutatur, cum in eo fundetur ejusmodi facultas, qua universum Corpus mundi gubernatur: Ita & Cor nobilissimam esse parvi mundi partem, imò jure inter eas principem salutari, cum in eo talis reperiatur facultas, qua totum hominis corpus regitur, nemo, ut opinor, negare potest.

III.

Verum quemadmodum in Megacosmo fieri solet, ut semper in summo honorum fastigio constitutus habeat tales, qui licet ab eo omnia bona, nonnunquam & vitam, benignè obtineant, ei tamen hos honores, si non aperte, ast clanculum, & quidem per alios, eripere, sibi que attribuere omnibus nituntur viribus: Ita idem etiam in Microcosmo accidit; postquam enim Cordi sapiens rerum natura tantas dotes largita esset, propter quas meritò pars princeps salutaretur, mox reliqua viscera, imprimis verò Cerebrum, & Hepar, illi hanc dignitatem auferre, eamque, licet sine Corde ne momentum quidem se salva persistere posse viderent, per patronos suos in se derivare contenderunt.

Et sane

Et sane haud vano successu; Semper enim quidam fuerunt, qui Principatum Cordi aut planè ademerunt, & vel Cerebro, vel Epato, vel etiam Testibus adjudicarunt: aut cum dictis partibus communem voluerunt. Omnes tamen iniquo, ut patebit, jure.

IV.

Qui pro solo Cerebro pugnant, hoc imprimis medio dignitatem ejus astruunt; *Cerebrum*, inquiunt, *Diviniores nobilioresq; quam cor edit actiones, & tribuendo inferioribus Spiritum Animalem pro sensu & motu, regit omnia.* Verum nihil inde concludunt. Edat enim Cerebrum diviniores nobilioresque actiones, regat item inferiora; non tamen exinde sequitur, esse illud nobilius Corde. Sicut enim Belli Dux, aut alius quidam in officio constitutus, indulgente Principe, & omnia quæ requiruntur benignè ac ubertim suppeditante, nonnunquam præstantiora principe edit, omnesque regit, quem tamen nemo sanus principe nobiliorem & præstantiorem facilè concedet: Ita etiam Cerebrum, præstet licet nobiliora, gubernet licet inferiora, quia tamen id eatenus tantum facit, quatenus à corde spiritum caloremq; accipit, imò quia à corde ipsum etiam alimentum emendicat, quis non videt, ejus principatum dominiumque non esse independentem & summum, sed dependentem ac subordinatum?

V.

Conantur quidem Patroni Cerebri vel exinde quia cor cerebro spiritum, calorem ac alimentum suppeditat, dignitatem ejus adstruere; verum simili sanè ratione qua servus, imò & mendicus, qui nisi ab aliis sustentaretur periret, se inde præstantiorem esse judicare vellet.

VI.

Non addam quæ de situ ridiculè nimis proferunt, dum Cerebrum præstantius Corde dicunt, quia editissimum locum occupavit; quasi verò & vigil, in editissimâ turri habitans, imò & in ipso fastigio hærens, exinde

VII.

A 2 nobi-

nobilior principe suo censendus sit? Dicerem potius si à situ pro dignitate Cordis quid petere liceret, Cor vel ideò etiam esse principem partem, quia non summum sed medium occupat locum, ut in morem principum undique servis stipatum tutum ac inviolatum hæreat. Quod olim jam animadvertens Sapientissimus *Democritus*, ita inter alia ad *Hippocratem de Natura Humana* scripsit: (*) *Cor regium locum obtinens, coniformam habens, adversus omnes insultus thoracem induit.*

VIII.

Qui pro solo Hepate pugnant, quia ex sanguificatione ejus Principatum potissimum derivare conantur, cum falsa, ut paulò post patebit, assertionis suæ fundamenta proferant, facilius confutantur: fremente licet *Columbo*, sanamque mentem ambigentibus denegante.

de Re Anat.
L. 6. p. 298.

IX.

Simili ratione, & illi rejiciendi, qui Testium principatum exinde defendunt, quia magnà immutandi corpus vi pollent. Licet enim, non diffitendum sit, (verbis *Cl. Kyperii* utor) *magnam esse testium vim in universum corpus: Cum testibus ablati advertamus temperiem universi corporis mutari, barbam excidere, mores turbari, & studia variari. At tamen ideò non absolute principes partes testes censeri debent, sed subordinata cordi, quoniam à Corde testes vegerantur & roborantur, influxu spiritus vitalis.*

Univ. Medic.
Contr. L. I. c.
9. Paragr. 66.
p. 136.

X.

Unde patet, malè illos Cor suum accepisse, qui soli vel Cerebro, vel Hepati, vel Testiculis Principatum detulerunt. Quod cum vidissent alij, ne tamen, instinctu reliquorum viscerum, soli cordi omnia accepta referrent, Cor, Cerebrum & Hepar in pari honorum fastigio collocarunt, quibus alij etiam Testiculos addiderunt; Verum quàm benè, ex dictis cognosci potest.

Manet

(*) *κωνοειδής ἡ καρδία βασιλεὺς, πρὸς πάντων ἰσχυρὰν ἐνδεδυκε θώρακα.*

Manet nimirum Cor solum pars humani Corporis princeps, quia reliquis, non dico alimentum, sed & vitam ipsam, suppeditat. Adstipulatur nobis Admirabilis Pergamenus, qui ne ullam quidem in Corde particulam reperiri scribit, (*) imò ne ipsam orā cordis inferiorem, quæ non omnium, quæ verbi gratia in cruribus sunt aut manibus, sit præstantissima. Sic quoque Clariss. Arabs Mesue, in Canonibus suis Universalibus Cor expressè vitæ Basin vocat, atque ita in omni evacuatione Cor imprimis roborandum mandat. Cum in salute ejus ipsius quoque hominis salus omninò, & unice quidem, sit posita.

XI.

(*) de usu
Part. L. 6 c. 7
cl. 1. f. 150. B.

Intent. five
Theor. 2. c. 2
pitulo. 1.
Can. 2.

Quare, quamvis læso Cerebro, Pulmone, Diaphragmate, ventriculo, aliisque partibus, ægri non tantum ad aliquot dies supervixerint, sed interdum omninò restituti fuerint, ut Observationes Medicorum testantur: In corde tamen non speratur salus, quum in eo accidit vulnus; nec unquam compertum est corde vulnerato quenquam evasisse.

XII.

Avic. Canon.
L. 4. Fen. 4.
tr. 1. c. 2. p. 139.
b. lin. 55.

Notanter dico, evasisse. Scio enim quosdam, eos tamen perpaucos, dextro imprimis Cordis ventriculo fauciato, vitam ad aliquot dies protraxisse. Sic Juvenem quendam, dextro Cordis ventriculo angusto ac obliquo foramine læso, per quinque dies supervixisse, non ita pridem prodidit Cl. Bartholinus, qui addit, quod, quantum conjecturâ assequatur, propter angustum obliquūq; Cordis vulnus, concidentibus labiis, circulatio per tot dies perstiterit non interrupta. Sic quoq; mirum profectò est, quod in Bibliotheca Academiae Gröningensis tabulæ pensili verbis Nicolai Mulleri inscriptum, de milite, qui accepta in dextro

XIII.

Hist. Anat.
Rar. Cent.
1. Hist. 77.
p. 127.

A 3 ventri-

(*) ἔνδ' αὐτῶν ἄλλο ποῖστον ἔδεν ἐν καρδίᾳ μόρον,
ἔνδ' αὐτῶν κατὰ πέρασιν, ὡς μὴ πάντων εἰ τύχοι τῶν ἐν τοῖς σκέλεσιν, ἢ ταῖς χερσὶ κυριώτατον ὑπάρχειν.

L. 5. Pract.
part. 4. c. 3.
pag. 36.
L. 2. Obs. 18.
pag. 132.

XIV.

(a) de loc. aff.
L. 5. c. 2. cl. 4.
f. 29. d.

(b) Com. 2. in
1. prorrh.
Hipp. t. 37. cl.
4. f. 174. b.
(c) de Subfig.
Emp. c. 6. ff.
f. 32. d.

ventriculo plagâ vitam ultra quindecim dies sustentavit, refert Sennertus. Imò miraculo id potius quam vero (ut Tubpius inquit) propius videretur, nisi viri integerrimi Mulleri auctoritatem confirmaret testimonium publicum.

Verum, quicquid sit, licet historiæ testentur quosdam accepto Cordis vulnere per aliquot dies vixisse, neminem tamen evasisse testantur. Nam, si ad ventrem Cordis, verba sunt Incomparabilis Galeni (a) vulnus aliquando penetraverit, protinus magno cum sanguinis fluore hominem mori necesse est, idq, præcipuè, si sinistra partis venter fuerit vulneratus: si verò non ad ventrem usque pertingat, sed in cordis substantia consistat vulnus, ex ita affectis aliqui, non solum eâ die, qua vulnerati fuerunt, sed sequenti nocte vivere potuerunt, qui tamen dein omnes inflammationis ratione extincti sunt.

Hinc alibi (b) corde vulneratis promittendam curationem non esse, cum moriantur, expressè docet. Imò alio in loco (c) vulnerato Corde semper mortem sequi monet. Et rectissimè quidè. Quia enim in corde Anima cum Calido Innato per prius residet & dominatur; Quia in Corde Spiritus vitalis pro Nativi Calidi restauratione elaboratur; Quia in Corde Chylus in sanguinem pro totius corporis nutrimento mutatur; Quia denique in corde sanguis ab exterioribus partibus refluens rursus vigoratur; Quis quæso non videt, laeso tanto tamque necessario viscere,

(a) Ἐὰν μὲν ἐν ἀγρὶ κοιλίας ἴνδὸς τῶν ἐν αὐτῇ, τὸ τραῦμα ἀφήκῃται, παραχρῆμα τελευτῶσιν αἰμορραγικῶς, καὶ μᾶλλον ὅταν ἡ ἀριστερὰ κοιλία τύχῃ τραυθεῖσα· μὴ διασχόντῃ δὲ τῆς τραῦσιν εἰς κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ σώματι τῆς καρδίας σπληνίζεντ, & μόνον αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐν ἣ τραθενῖες ἐτυχόν, ἐνίοι διέζησαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰππύσαν νύκτα, φλεγμονῆς δηλονότι λόγῳ ἔθανάτα γηρομένε.

(b) Τῶς τετραμένεσ καρδίαν ἐλθρή θεραπεύειν, τεθνήξοντα γάρ.

scere, impossibile esse, ut diu saluus ac incolumis maneat homo? Imò jure etiam Cor princeps viscus salutari?

Verum enimvero, quamvis hæc omnia quæ enarrata sunt Cor reliquis partibus præstare clarum fecerint, non defuerunt tamen, qui ut proprio Cordi hanc dignitatem justam adimerent, præter confectionem spiritus vitalis, vel omnes reliquos effectus vel plerosque impugnâre. Hinc alii Animam cum Calido Innato per prius in Corde residere negarunt; alij sanguinem per circulationem redeuntem ne in Corde restaurari concedere cogentur, sanguinem nullo modo circulari asseverarunt; alij denique sanguificationem non in corde, sed potius Hepate fieri, affirmarunt.

XV.

Ortæ inde variæ Doctorum disceptationes dissensionesque, dum alij pro Corde, alij contra Cor pugnarunt, quas omnes, tam veterum, quam recentiorum enarrare, quia prolixum nimis foret, breviter tantum unam alteramque primoribus attingemus labris.

XVI.

Et quidem, quod antiquiorum Philosophorum & Medicorum de principe Animæ Sede placita concernit, illa *Plutarchus* sequentibus enarrat verbis: (d) *Inesse ani-*

XVII.

mam

(d) de Plac.
Phil.L.4. c.5.
Operum Tō.
2.p.899. a.

(d) Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Στρέτων, ἐν μεσοφρύω. Ερασίστρατος, πρὸς τὴν μὲν ἰγνὰ καὶ ἐγκεφάλω, ἢν Ἰπικρανίδα λέγει. Ἡρόφιλος, ἐν τῇ ἐγκεφάλω κελίᾳ, ἢ τις ἐστὶ καὶ βάσις. Παρμενίδης ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ ἐπίκωρον. Οἱ Στωικοὶ πάντες, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ πρὸς τὴν καρδίαν πνεύματι. Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κελίᾳ τῆς καρδίας, ἢ τις ἐστὶ πνευματικὴ. Εμπεδοκλῆς, ἐν τῇ ἐν αἵματι συστάσει ἢ ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας. οἱ ἄλλοι ἐν τῷ πρὸς τὴν καρδίαν ὑμένι. οἱ ἄλλοι, ἐν τῷ διαφράγματι τῶν νεφελῶν δένδρον, διὸ καὶ κεφαλῆς μετὰ τῷ διαφράγματι. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωικὸν πρὸς τὴν καρδίαν, τὸ ἰσχυρὸν καὶ νοερὸν πρὸς τὴν κεφαλὴν.

nam ajunt Plato & Democritus in toto capite. Strato in superciliorum intercapedine. Erasistratus circa membranam cerebri, quam epicranida nominat. Herophilus in cavo seu fundo cerebri. Parmenides in toto pectore, & Epicurus. Stoici in universo corde, aut cordis spiritu. Diogenes in arteriosa cordis cavea, quæ est spiritualis. Empedocles in sanguinis substantia. Alij in collo cordis. Alij in membrana cor ambiante. Alij in septo transverso. Nonnulli recentiorum eò usque à capite pertingere. Pythagoras, vitalem animæ partem circa cor, rationem & mentem circa caput. Hæc Plutarchus, quibus omnibus pro more suo adstipulatur Autor Libri de Hist.

(e) spur. f. 9.
H.

Philosoph apud Galenum (e), quamvis caput illud in Græca Basiliensium editione non reperiatur.

XIIX.

Verùm, si pensiculatius citata examinemus verba, apparebit, omnes enarratas sententias ad duo summa referri posse capita. Ita ut alij fuerint, qui caput aut ejus partes, alij, qui pectus, & in eo imprimis Cor, principem Animæ partem constituerint. Quibus deinde alij accesserunt, qui pro diversitate animæ facultatum, diversas quoque elegerunt sedes; alij etiam, qui pro unica parte totum corpus substituerunt. Qui omnes sententiam suam rationibus firmis firmare allaborarunt.

XIX.

Ut autem à posterioribus incipiamus, palam est quod illi, qui Animæ Thronum universum corpus æqualiter esse voluerunt, id imprimis urgeant, quod *aliàs totum non foret animatum, sed illa tantum pars, in qua esset ipsa animæ substantia.* Ast salva res est. Concedimus illis animam hæere in toto corpore: Imò damus illis & hoc, Animam æqualiter per totum corpus diffusam esse: modo nobis etiam largiantur, Animam in corde quasi in radice hæere, atque hinc ad reliqua membra diffundi. Ita ut ob liberalem istam communicationem, non tan-

tum

tum Cor, sed & totum corpus, omnino sit & rectè dicatur animatum.

Qui pro animæ partium seu facultatum diversitate, diversas Animæ assignant Sedes, & facultati λογιστικῆν seu ratiocinanti Cerebrum, θυμοειδῆ seu irascibili Cor, & ἡπαθυμικῆν seu concupiscenti Hepar attribuunt, Galenum allegant propitium, maximamque Medicorum cohortem. Nos jam eosdem tanti Herois patrocini non privabimus, quamvis pronunciare possemus, Galenum, aut inclinasse in partes eorum, qui pro Cerebro solo pugnant, aut diversis in locis diversa docuisse. Quorsum enim hæc? (f) *Ea quæ de principe Animæ vi scripta sunt ab ijs, qui eam in corde consistere existimant, omnes dissectores jam damnarunt.* Et ista? (g) *Sanè, quum ea, quæ per dissectiones apparere solent, accuratè consideraremus, rationi consonum videbatur, animam in cerebri corpore sedem obtinere, &c* Imò, cur alibi (h) illos redarguit, qui cum Athenæo principem animæ partem in corde statuunt. Sed, quicquid sit, dicere sanè ausim, quod omnes illæ rationes, quæ pro triplici Animæ loco militant, facilè resolvantur, si illa, quæ totius Corporis Patronis paragr. preced. respondimus, attendantur: Animam scil. esse quidem in omnibus partibus, sed participativè tantum, non verò radicaliter, ut in Corde.

XX.

(f) de Loc. Aff. L. I. c. I. cl. 4. f. 3. G.

(g) de Loc. Aff. L. 3. c. 7. f. 17. G.

(h) Meth. Med. L. 13. c. 21. cl. 7. f. 85. D. F.

Qui Animæ primariam sedem in solo cerebro collocari

XXI.

(f) κατέγνωσαν γὰρ ἤδη πρὸς ἀπάντων τῶν ἀνατομικῶν, ἃ καὶ πρὸ τῆς τῆς ψυχῆς ἡγεμονικῆς γεγραμμένα τοῖς ἐν τῇ καρδίᾳ νομίζουσιν ὑπάρχειν αὐτό.

(g) τοῖς ὅτι ἐκ τῆς ἀνατομῆς φαινομένοις ἀπολεθῶσιν ἡμῖν, ἄλογον ἐφαίνετο, τὴν μὲν ψυχὴν αὐτὴν ἐν τῷ σώματι τῆ ἐγκεφάλου κατακεῖσθαι.

(h) ὅσοι κατὰ τὴν καρδίαν ἡγῶνται τὸ ψυχῆς ἡγεμονικὸν μέρος.

locari debere contendunt, hoc præsertim objiciunt; quod cerebrum sit proximum actionis principium, quodq; læso cerebro confestim animæ sentientis actiones lædantur. Verum hi velim considerent, quod, licet cerebrum proximum sit actionis principium, non tamen sit primum & primarium; & quod, licet læso cerebro confestim animæ sentientis actiones lædantur, non tamen id fiat, quia anima in Cerebro per prius residet, (aliàs enim animæ primaria sedes & in pede locanda esset, cum pede læso gressus minimè fieri possit) sed quia Cerebrum proximum harum actionum est instrumentum.

XXII.

De *Helmontij* paradoxo autem quid dicemus? qui primariam animæ sedem in ventriculi orificio sinistro seu stomacho collocat. *In stomacho*, inquit, (i) præsertim ejus orificio, tanquam centrali puncto, atque radice, stabilitur evidentissimè principium vitæ. Et paulò post: (k) *Anima sensitivæ radicalis torus, est in Archo vitali stomachi, statque manetque ibidem tota vita. Non quidem quod sensitiva hospitetur in stomacho tanquam sacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec est in ista sede comprehensa pro more clausorum corporum, intra crumenam, sed exorbitanti modo, inest in puncto centraliter, ac velut in atomo, unius membrane spissitudinis meditullio.* Et alibi: (l) *Anima hospitata in tenuitate membrane stomachi, quasi ibidem non esset, imò vix alligata loco, spirat vitæ suæ spiraculum in organa, cor scil. lienem, jecur, cerebrum, renes, testes, &c.* Quam suam doctrinam hinc inde repetit, stomachumque idcirco diversis extollit elogiis, eum *Animæ torum, radicem, cubiculum, (m) lectam, (n) &c.* vocando. Sed quia vanam hanc opinionem *Cl. Bartholinus in Anatomia sua Reformata* (*) solide discussit, curiosum Lectorem eò remittimus.

XXIII.

Remanent ergò illi, qui animæ primarium thronum & ra-

(i) De Sede Animæ num. 6. p. 177. a.

(k) L. c. n. 18. p. 178. a.

(l) de Morb. Sede in Anima Sens. n. 2. p. 344. b.

(m) de Sede An. passim.

(n) de Jure Duumvir. n. p. 58. 191. b.

(*) L. r. c. 9. p. 51.

& radicalem sedē solum Cor statuunt. Nec absq; funda-
 mento. Quia n. à Corde omnis actio dependet & guber-
 natur; quia in Corde totius Animæ commune & ma-
 ximè familiare instrumentum generatur; quia denique
 à Cordis unitate vel multitudine unitas vel multitudo
 Animalis judicatur; utique in Corde etiam præcipua est
 Animæ Sedes.

Et ab hac sententia non videtur alienus fuisse summus
Hippocrates, dum inquit: (o) *Mens humana in sinistro Cor-*
dis ventriculo à Natura insita est, & reliqua anime imperat.
 Ubi, quod per τὸ γνώμη animam intellexerit divinus *Cous*,
 non tantum ex verbis ἄλλης ψυχῆς colligere licet, sed &
 inde liquet, quia etiam vetustissimam illam, de mentis &
 sapientiæ in Corde sede, sententiam infert, quam tamen
 alibi (p) strenuè impugnavit, inquit: *Quidam nos Corde*
sapere dicunt, quodque ipsum tristitiam & curam sentit. Ve-
rum, non ita se res habet.

XXIV
 (o) Lib. de
 Corde p. 269
 lin. ult.

(p) Lib. de
 Morbo Sa-
 cro p. 310 l. 4.

Quemadmodum verò Animam ita & Calidum In-
 natum per prius in Corde residere, atque ab eo primariò
 in reliquum Corpus propagari, plurimi negarunt. Qui ta-
 men & ipsi in diversas abiverunt partes. Alij enim Cali-
 dum Innatum æqualiter in omnibus partibus hæere vo-
 luerunt; alij illud ab Hepate, alij à Cerebro primariò flue-
 re docuerunt; imò non defuerunt, qui ut majori injuriâ
 Cor suum afficerent, Calidum Innatum à Testibus in re-
 liquas partes propagari contenderunt. Quorū omnium
 media accuratè examinavit Cl. *Conringius*, in tractatu de
Calido Innato sive Igne Animali, quem adeat qui hæc desi-
 derat.

XXV.

Cap. 19. 20.

B 2 Unum

(o) γνώμη γὰρ ἢ τῆ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαίῃ κοιλίῃ, καὶ
 ἄρχει τῆς ἄλλης ψυχῆς.

(p) λέγουσι ἣ τινες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ, καὶ τὸ αἰώμε-
 νον τῆτό ἐστι καὶ τὸ φροντίζον. τὸ ἣ ἔχ ἔτως ἔχει.



XXVI.

Unum hic addimus. Non in omnibus corporis partibus Calidum nativum æqualiter hære, neque etiam seorsim vel ab Hepate, vel à Cerebro, vel denique à Testibus, sed potius à Corde per prius fluere, atque ita in Corde primariò residere, vel hoc est indicio, quod Cordis calore extincto, confestim etiam reliquarum partium calor extinguatur. Nimirum quemadmodum abscedente Calore solari omnia, etiam calidissima, frigere incipiunt, horrent omnia, imò, nisi à calore solari refocillentur, pereunt planè: Sic calore cordis imminuto, confestim imminuitur & reliquarum partium calor, torpent actiones earum antea vegetæ, imò nisi à Calore cordis excitentur & foveantur, diu persistere non possunt. *Est enim Cor, ut ipse Galenus (q) testatur, caloris nativi, quo animal regitur, quasi Fons quidam ac Focus. Imò, ut verbis utar Francisci de Pede Montium, (*) Cor fundamentum est anima, omniumque virtutum sive facultatum primæ radix, quarum aggregatione natura consistit. Et, ut paulò post idem Pedemontanus testatur, ipsum Cor, basis est vitæ sive vitalis virtutis, per quam membra recipiunt Animam primum, & deinde virtutes reliquas, sensus, motus, & operationis vitæ, nec mors accidit, nisi propter intemperamentum complexionis suæ.*

XXVII.

Hinc etiam prudens vis formatrix, sine corde ejusque calore reliquas partes vivere non posse probè perspectū habens, mox postquam ad obvalladam seminis nobiliorrem partem secundinas formavit, omniumque partium prima stamina fabricavit, primò omnium Cor perficit; ei que primò vitam largitur.

XXIIX.

Audiamus egregiè nobis consentientem Admirabilem

(q) ἡ καρδία τῆς ἐμφύτης θερμάσιος, ἢ διοικῆται τὸ ζῶον, οἷον εἶνα τίς ἐστὶ ἢ πηγὴ

(q) de Usu
Part. L. 6. c. 7.
c. 1. f. 150. B.
(*) Supplementorum
in Lib. Medicines de Appropriatis
t. 1. p. 12. b.

bilem Hippocratem: (r) Membra, inquit, omnia simul discernuntur & augentur, neque alterum altero prius, neque posterius. Quae tamen Naturae majora sunt, minoribus quidem priora conspiciuntur, cum tamen ratione formationis nihilo priora existant. Neque verò aequali temporis spatio omnia certo ordine describuntur, (melius, exornantur seu perficiuntur,) verum alia citius, alia tardius, prout quaeque ignem & alimentum à primo fonte, Corde scilicet sortita fuerint. Et hanc sententiam Hippocraticam confirmat etiam Aristoteles, (s) qui Cor omnium partium primum consistere monet: quique ideò alibi (t) Cor principium & similarium & dissimilarium partium vocat. Eam verò à Galeno immutatam miramur. Prius, inquit, (u) cum de semine Commentaria conscriberem,

(r) de Vict. rat. L. 1. p. 347 132.

(s) de Part. Anim. L. 3. c. 4. p. 1152. C. (t) de Gen. An. L. 2. c. 4. p. 1257. D. (u) de Foim. Foet. c. 3. cl. 1. f. 323. A. B.

B 3

cogere-

(r) Διακρίνεται ἢ τὰ μέλεα ἅμα πάντα, ἢ αὐξεται, ἢ ἔτερον πρότερον ἢ ἕτερον ἐτέρον, ἢ ὑστερον τὰ ἢ πρότερον, φύσει πρότερον φαίνεται τῶν ἐλασσόνων, ἢ ἕτερον πρότερον γινόμενα. ὅτι ἐν ἴσῳ ἢ χρόνῳ πάντα Διακροσμέεται, ἀλλὰ τὰ μὲν ἴσως, τὰ ἢ βραδύτερον, ὅπως ἦν ἢ τῆς πυρὸς ἐκάστη τύχη ἢ τῆς τροφῆς.

(s) ἡ καρδία ἐστὶ πρώτη γινόμενη τῶν μορίων ἀπάντων.

(t) ἀρχὴ γὰρ ἡ καρδία ἢ τῶν ὁμοιομερῶν ἢ τῶν ἀνομοιομερῶν.

(u) Καταρχὰς μὲν ἐν ἡνίκα τὰ πρὸ σπέρματ[⊙] ὑπόμνηματ[⊙] γράφω, ἢ ἀναγκάσθην, καὶ πρὸ τῆς καὶ τὸν χρόνον τάξεως ἐκάστη τῶν μορίων τῆς Διαπλάσεως εἰπεῖν ἢ, τὴν καρδίαν εἶπην ὁμοίως τῷ ἥπατι καὶ πρὸς πρῶτας ἡμέρας τῆς κυήσεως, ὅσον κρηπίδα τῆς γνέσεως ἴσχειν, ὅτι τῆς ἴσῳ τῶν τελείων χρείας, καὶ τῆς ἀξιολογώτετης ἕσης, ἴσῳ τὸν λογισμὸν τῆτον ἀγόμεν[⊙], ὥστε ἢ τοῖς ἄλλοις ἀπαισιν ἰατροῖς τε ἢ φιλοσόφοις εὖρον ἀρέσκον, ὁμοίως τοῖς φυτοῖς, ἀρχὴ τῆς σαφῆς Διακλάσεως, διοικήμενον τὸ κύημα, πιθανώτερον ἔδοξέ μοι, μηδεμίαν αὐτῆς εἶναι χρείαν ἐν ἀρχῇ τῆς γνέσεως, ἀλλὰ τῆ μὲν ἥπατ[⊙] ὑστερον αὐτὴν Διαπλάσεως πάντως.

cogererq; de ordine formationis singulorum membrorum aliquid dicere, cor, dixi, perinde ac jecur, primis foetura diebus, quasi fundamentum quoddam esse, ex usu ipsius in adultis ac perfectis maximè necessario, ad hoc asserendum inductus. Sed cum postea aliorum omnium, & medicorum & philosophorum, sententiam esse cognorim, foetum usque ad expressam formationem plantæ modo dispensari, probabilius mihi visum est, si nullam in principio cordis esse necessitatem, sed ipsum post jecur formari, prorsus statueremus. Tantum valuit aliorum medicorum autoritas etiam apud ipsum medicorum Principem. Verum condonandus est summo Viro hic lapsus. Quia enim ex diversis dissectionibus nihil manifesti, ut ipse paulò ante fatetur, colligere potuit, potiorum sententias sequi in aluit.

XXIX. Nos diligentiam subsequentiū Anatomicorum aliud edocti, punctum illud saliens in ovo, quarto post incubationem die manifestè emicans, Corculum esse, operi suo jam intentum, asserere non dubitamus. Imò & hoc addimus, quod humor ille rubeus & rotundus, (x) quem in abortu, sexto post conceptionem die à Fidicina quadam rejecto, observavit Hippocrates; quemque jecur fuisse, credit Galenus, (*) non tantum jecur, sed totum corpus fuerit. Si aliàs vera sunt, quæ ex inspectione Ovi, sexto post incubationem die rupti, diligentissimi Naturæ Mystæ, & inter hos imprimis Illustr. Harveus, annotarunt.

(x) de Nat.
Pueri p. 236.
l. 42.

(*) L. cit.

XXX. Sed & ad conservationem calidi nativi, vitæque reliquarum partium custodiam, solum cor primariò à Natura formatum esse, inde quoque elucescit; quod, licet alijs visceribus nonnunquam animalia quædam orbata hætenus reperta fuerint, corde tamen quoddam animal caruisse, nondum adhuc observatum sit. Quod olim
jam

(x) τὸ ὑγρὸν ἐρυθρὸν καὶ στρογγύλον.

jam in animalibus majoribus & sanguineis annotavit *Aristoteles*, inquit, (y) *Corde carens nullum unquam animal ortum est: quanquam liene carens, & altero vacans rene, visum est. Fecore etiam carens toto nullum notatum est, quanquam quod non totum haberet, jam patuit. Felle item privata prodierunt. Sic Helvetium quendam, cui in conflictu portiuncula infimi lobi Hepatis abscissa, & dein à Chirurgo extracta fuit, vulnere Hepatis cicatrice eleganter obducto, ægroque restituto, per integrum triennium salvum vixisse, *Hildanus* (z) testatur. Sic etiam in Civis cujusdam Hamburgensis, *Gabrielis Engels*, cadavere, Anno 1656. die 15. Decemb. Hamburgi referato, nullam se vesiculam fellic, imò ne vestigium quidem ullum hepatis impressum, reperisse, mihi narravit diligentissimus *Bunccius*, ο νῦν ἐν ἀγίοις. Nec dubitandum de fide Historiæ, cum raræ huic Sectioni etiam interfuerint Medici Excellentissimi, *Andr. Cassius*, & *Jo. Albertus Husvedelius*, Fautores & Amici Magni, qui unà cum Beato *Bunccio* Hepar è corpore exemptum pressius examinarunt. Sic quoque Illustrissimi Comitis *J.E. ab I. & B.* infantem, pronuper demort. vesiculâ bilis destituit. fuisse, memorat Magnus noster Amicus, Excell. *Jo. Dan. Horstius*, (a) veritatisque testem *D. Geilfusium* advocat. Sed &, nisi me memoria fallit, defectum vesiculæ biliaræ, in muliere quadam Bononiensi, itidem annotavit *Corresius*.*

(y) de Gen. An. L. 4. c. 4. p. 1315. E. F.

(z) Cent. 2. obs. 34.

(a) Man. ad Med. Part. 1. c. 1. f. 3. th. 6. p. 104.

Ita quoque Cerebri absentiam nuper adhuc observarunt *Cl. Viri*, *Th. Bartholinus*, (b) *Petrus Borellus*, (c) & *Joh. Jac. Vvepferus*, (d) (quem hisce amicè, etiam jussu Magni *Bartholini*, rogamus, ut promissis suis stet, & rarissimas

XXXI.

(b) Hist. Anat. Rar. Cent. 1. hist. 33.

(c) Hist. & Obs. Rar. Cent. 3. obs. 3.

(d) in præfat. Exerc. del oco aff. in A. popl.

(y) καρδίαν μὲν ἐν ἄρην πῶποτε ἐγένετο ζῶον μὴ ἔχον, ἀπλήνα ἢ ἔκ ἔχον, καὶ νεφρὸν ἕνα. ἢ πᾶρ ἢ ἔκ ἔχον μὲν ἔδειν, ἔκ ἄλλον ἢ ἔχον. Ἄρισκεται καὶ χολήν ἔκ ἔχοντα.

suas, de puellâ sine cerebro natâ; de molis aqueis; de puellis octo annorum, è quorum intestinis & umbilico, à lumbricis perforatis, chylus exstillavit; de aneurisma- te curato, & quam nuperrime demum annotavit, de te- sticulo monstroso ejusq; hydrope & trichiasis; aliasq; quâ- plurimas Historias, orbi literato cõmunicet, nec quæ bo- no publico semel destinavit ei diutius invideat.) Sic et- iam Anno 1646. Mense Martio, defectus cerebri, cerebel- liq; ac meningum, in dissectione partus cujusdam mon- strosi notatus, Cl. Dn. *Maur. Hofmannum*, Anatomicum Altdorfinum, ejusque Spectatores, in admirationem ra- puit, ut idem Vir Cl. in historia, de anatome hac concin- nè conscriptâ, mihi que unâ cum figuris ab Amicissimo meo *Henrico Erndlio*, jam Medico Dresdensi, nuper communicata, testatur.

XXXII.

Sed redeamus ad Cor, quod non tantum in majori- bus & sanguineis, sed & omnibus penè animalibus, sem- per reperiri, omninò nobis persuasit Diligentissimus *Har- veus*. *Observavi quoque*, inquit, (e) *in omnibus penè animali- bus Cor verè inesse, & non solum, ut Aristot. dicit, in majoribus & sanguineis, sed in minoribus, exanguibus, crustatis, & testa- ceis quibusdam, ut, limacibus, cochleis, conchis, astacis, gamma- ris, squillis, multisque alijs; imò vespis & crabronibus, muscis (ope perspicilli ad res minimas discernendas) in summitate illius particula; qua cauda dicitur, & vidi pulsans Cor, & alijs viden- dum exhibui.*

(e) Exerc. A-
nat. I. de mo-
tu Cordis,
&c. p. 45.

XXXIII

Tandem, Cor unicum calidi nativi fontem esse inde quoque manifestè patet, quia post omnium partium In- teritum ultimò demum moritur. Egregiè hæc expressit

(f) de Gen.
Anim. L. 6. c.
6. Tom. I. pag.
1260, C.

Aristoteles, inquit: (f) *Fit autem primò principium, quod*

(f) γίγνεται ἡ πρώτη ἢ ἀρχὴ αὐτῆ. δ' ἐστὶν ἡ καρδία τοῖς ἐναίμοις τοῖς δ' ἄλλοις τὸ ἀνάλογον. καὶ τὸ φανερόν ἐ μόνον

in sanguineo genere Cor est: in cæteris proportionale. Idque effici primum, non modo sensu percipitur, sed etiam, quod per obitum vita hic ultimo deficit. Nec diffitetur hoc ipse quoque Galenus, dum ait: (g) In alyis libris declaratum est, innati caloris Cor velut fontem esse, neque animal mori omnino posse, nisi cor afficiatur. Quibus ipsa adstipulatur Experientia, quam si quis consulere gravetur, consulat tamen, aut Harveum, (h) aut Panarolum, (i) qui cæteris membris omnibus jam quiescentibus, auriculam tamen cordis finistram diutius adhuc moveri, ex anatomia vivorum observarunt. Quod & nobis videre contigit.

(g) de Loc. Aff. L. 5. c. 1. cl. 4. f. 28. H.

(h) L. c. p. 44. (i) Iatrol. pent. 5. obs. 26. p. 160.

Verum enimvero quamvis de Sede Animæ & Calidi Innati plurima in summam Cordis ignominiam protulerint nonnulli, omnia tamen nimis patienter patiens tulit viscus. Imo postquam præter hanc dignitatem etiam sanguificationis laudem ei ademissent, & vel ex parte reliquis etiam visceribus, vel totaliter soli Hepati insolenti attribuisent injusti mortales, ne tum quidem unquam quicquam de vindicta cogitavit. Placet hæc omnia paulò prolixius diducere, ut injuria præstantissimo visceri nostro ab ingratis mortalibus illata eò melius patefcat.

XXXIV.

Postquam Anatome (quam apud Ægyptios potius quam Græcos primum floruisse cum eruditissimis plurimisque astruo, utpote quos à posteris Patriarchæ Jacobi qualemcunq; artificiosè disseccandi corpora artem accepisse verosimile,) ex Ægypto in Græciam migravit, plurimos ibi non tantum cultores sed & excultores invenit, qui

XXXV.

Anatomiam à Regibus Ægyptiis ortam esse, ex Plin. Medici L. 4. c. 1. diducit Barthius Advers. L. 3. c. 4. p. 110.

C non

καὶ τὴν αἰδοῦσιν, ὅτι γίνεται πρῶτον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τελευτὴν. ἀπολείπει γὰρ τὸ τὴν ἐντεῦθεν τελευταῖον.

(g) ἐν ἄλλοις ἐδείχθη, τῆς μὲν ἐμφύτης θερμασίας, οἷον πηγῆς ἡς ὑπάρχειν ἡ καρδία, καὶ πάντως χρῆναι παθεῖν αὐτὴν, εἰ μέλλοι τεθνήξασθαι τὸ ζῶον.

non solum omnia sapientissimè ponderarunt, sed & cun-
ctarum partium humani corporis usum officiumque cu-
riosissimè investigarunt.

XXXVI Ortæ hinc variæ inter Anatomicos tùm temporis dis-
fensiones, dum alius huic parti hunc, alius alium, non nun-
quam etiam pro lubitu, & ex falsa hypothesi, attribuit u-
sum. Et quia etiam de Nutritione diversa differuerunt,
dum quilibet opinionis suæ veritatē astruere, & id quod
somniauit rationibus evincere conatus est, in diversas
abiverunt partes, nemine experientiam consulente, sed
omnibus ingeniosis medijs asserta sua defendentibus.

XXXVII Fuit hæc diversitas primum imminentis nobilissimo
Cordi ruinæ signum, quod lento gradu subsequaturam to-
talem infamiam pro certò indicavit. Ita ut optimo sanè
iure Cor inconstantiam fortunæ suæ accusare, & quam
verè dixerit qui dixit,

*Lusus fortunæ variatur imagine Luna,
Crescit, decrescit, certò consistere nescit:*

XXXIX proprio exemplo affatim approbare potuerit.
Scilicet hic fuit usque ad *Galeni* tempora nobilissimi
huius visceris status, ut paucissimi ei totum sanguificatio-
nis honorem deferrent, plurimi verò cum aliis visceri-
bus eum communem ut habeat præciperent. Plurimi
inquam, nam præter *Hippocratem* & *Platonem*, eorumque
discipulos vix quenquam aut Medicorum aut Philoso-
phorum Cordi quod suum est omni ex parte tribuisse, ex
scriptis eorum patet.

XXXIX Videamus veritatem nostri asserti ex ipsis fontibus,
ne quenquam, ut *Plauti* verbo utamur, subdere, & in frau-
dem deducere videamur. Prodeat autem primò omniū
summus *Hippocrates*, quem sanè soli Cordi sanguifica-
tionem attribuisse, ex Scriptis ejus luculentissime patet.
Quamvis

delicet Chylum, qui semper diversarum est partium, elaborat, & in totum corpus distribuit.

XLI. Unde meritò quis colligere posset, *Hippocratem* Fontium corporis duo agnovisse genera. Fontem nimirum unum Universalem, & quatuor Particulares. Ille est ventriculus; Hi sunt, Cor, Cerebrum, Lien & Hepar.

XLII. Ast oritur hic difficultas, si curiosus quærat, quænam mens fuerit *Hippocratis* de viis, per quas quatuor dicti Fontes particulares ex ventriculo humores sibi dicatos attrahant, cum mentem suam *Hippocrates* manifestè non explicarit. Nos, si divinationis licentia & nobis est concessa, adstruere non dubitamus, quod *Hippocrates* crediderit, id beneficio venarum ventriculo connexarum peragi. Favet nobis *Liber de Natura Hominis*, ubi postquam ortum & progressum quatuor partium venarum crassissimarum proposuit, hæc verba subjungit. (d) *Existunt*, inquit, & ex ventriculo permulta & varia vena, per quas in corpus alimentum transmittitur. Quæ eadem repetit quoque in

(d) p. 229. l. 53.

(e) p. 276. l. 14. *Lib. de ossium Natura.* (e)

XLIII. Utrum antedictæ illæ ventriculi venæ, quarum mentionem facit *Hippocrates*, Lactæ fuerint mesaraicæ, ut quidem *Cacilius Folius*, Anatomicus Venetus, lacteas Veteribus quoque cognitæ fuisse demonstraturus, suspicatur, (f) valdè dubitamus, nec ullam suspicandi ansam apud *Hippocratem* observamus. Quare potius venas illas ventriculi Hippocraticas ramos venæ cavæ & arteriæ aortæ esse credimus, quorum beneficio Chylum heterogeneum ex ventriculo ad dictos Fontes deferri statuit divinus Senex. In qua sententia nos ipsemet confirmat *Cous*, dum alibi

(f) Tract. de sang. à dextro in sinist. Cordis vent. via.

(g) ex-

(d) Εἰσὶ ἴ καὶ αἱ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβης, αἷα τὸ σῶμα πανπολλαίτε καὶ παντοῖαι, καὶ δι' ὧν ἡ τροφή ἐν τῷ σώματι ἔρχεται.

(g) expresse venam cavam ventrem totum pervadere dic-
cit.

(g) L.b. de
Carn. p. 250.
l. 19.

Verum, antequam Hippocratem omninò dimittamus, universam ejus huc quadrantem Doctrinã proprijs verbis ita repetimus; (h) Cum quis comederit aut biberit, corpus ad se ex ventriculo commemoratam humiditatem attrahit, & fontes per venas de ventriculo trahunt, similis humiditas similem, & in corpus distribuunt. Quæ clarius ita damus: Postquam Chylus in ventriculo est elaboratus, Cor partem optimam, sanguinique generando idoneam, Hepar verò biliosam, Cerebrum pituitosam, Splenque aqueam ejus partem ex fonte generali, ventriculo scil. per vasa mesaraica attrahunt, attractam elaborant, elaboratam autem, vel pro nutritione, (quod de Corde intelligendum,) vel pro alio aliquo usu præstando, (quod de reliquis fontibus notandum) in totum corpus distribuunt. Et tantum de primi Artis nostræ Conditoris mente, atq; doctrina.

XLI V.

(h) L. 4. de
Morb. p. 498.
l. 45. & p. 502.
l. 3.

Secutus hunc est divinus Plato, qui post Hippocratem, jure quoque inter veteres summus Cordis Patronus salutatur: Nam & is Cordi, quod suum erat, nimirum sanguinis elaborationem, æquissimè tribuebat. Id quod ex nimis obscuris & maximis difficultatum salebris involutis placitis ejus colligere licet. Sufficiat hac vice unicus locus, quæ ex Timæo producemus, ubi etiã expresse, ut Hippocrates, Cor sanguinis ΠΗΓΗΝ vocat. Audiamus ipsum augustissimum Philosophum, paucissimis verbis hæc e-

XLV.

C 3

disse-

(g) Διὰ τῆς κοιλίης ἀπάσης διήκειν.

(h) Ἐπὴν ἡ Φάγη ἢ πῖν ὁ ἀνθρώπος, ἔλκει τὸ σῶμα ἐς ἑαυτὸ ἐκ τῆς κοιλίης τῆς ἐκμάδου τῆς εἰρημένης, καὶ αἱ πηγαὶ ἔλκυσσι Διὰ τῶν φλεβῶν ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἢ ὁμοίῃ ἐκμάσσει τὴν ἀμοίβην; καὶ Διὰ δίδωσι τῷ σῶματι:

(i) Tim. p. 70
A. edit. Ser-
rani.

differentem: (i) *Cor vero simul & venarum FONTEM Sanguinisq̄, qui per omnes Corporis partes copiosè per alveos suos dimanat, inter stipatorum sedem Dii collocarunt.*

XLVI.

Qua autem via quoque modo Chylus ad cor ex ventriculo perveniat, vix ex autore licet assequi: Vasa tamen mesaraica cum Hippocrate huic muneri eum destinasse, conjicimus ex his ejus verbis, quæ, dum de actione Ignis interni sive caloris naturalis in (k) *potulenta & esculenta*, in ventriculo inventa, agit, divinus iste Philosophus profert: (l) *Liquefacit autem calor naturalis potulenta & esculenta, & in minutas partes distribuit per exitus quæ pervadit, quemadmodum ex fonte ad alveos ipsa ad venas hauriens, atq̄, quasi per cor vallem manans per corpus, venarum fluenta diducit.*

(l) Tim. p. 79.
A.

XLVII.

Ob quæ verba, quod obiter hic monemus, an jure vapulet Plato à Cl. Gassendo, æquo Lectori judicium committimus. Est autem hæc Gassendi censura: (m) *Plato, ut videtur ignorasse Anatomen, cum demitti potum in ventrem per arteriam asperam censuit; sic etiam videtur, dum existimavit, esculenta potulentaq̄, post exolutionem in minima, protrudi vi ignis ex ventre ipso, tanquam ex fonte, in venas, tanquam in canales, sicque distribui per totum corpus.*

(m) Phys.
Sect. 3. Mēbr.
Post. L. 5. c. 2.
Operū Tom.
2. p. 305. b.

XLIIIX.

Nos ad Platonem; cujus ante propositam sententiam etiam ex verbis ejus, quæ non multo post subnectit, haud diffi-

(i) *τὴν δὲ καρδίαν ἅμα τῶν φλεβῶν καὶ πηγὴν τῆς περιφερομένης καὶ πάντα τὰ μέλη σφοδρῶς αἵματι, εἰς τὴν δωροφορικῶν οἰκισιν κατέστησαν.*

(k) *τὰ σιτία καὶ ποτὰ.*

(l) *τῆκε δὲ καὶ καὶ σμικρὰ διαίρησιν, ἀπὸ τῶν ἐξόδων, ἢ περ πρέυεται, διάγον, οἷται ἐκ κρηνῆς ἐπ' ὀχετῆς ἵπτι τὰς φλέβας αὐτῶν αὐτὰ, ῥεῖν ὡσπερ αὐλῶν, ἀπὸ τῆς σώματι, τὰ τῶν φλεβῶν ποιῆ ῥεύματα.*

difficiliter elicimus; sunt autem hujus commatis: (n) ^{(n) Fim. p. 80. D.}
Quum enim Ignis sive Calor Naturalis cibos secat, & intus effertur, Spiritum affecutus, venasque è ventre communi quadam elatione implet, propterea quod desecta & concocta alimenta inde haurit, & ob has quidē causas per universū corpus ex ventriculo, tanquam principio originis primo & remoto, non ultimo & proximo, omnibus animalibus nutritionis liquores ita diffunduntur. Recenter verò secta ac concocta, & à cognatis quidem suis, partibusq; inutilibus, ablata & separata &c. varios commixtione quadam habent colores: Inter ceteros verò rubeus pellucet, &c. idcirco ejus alimenti, quod ex Corde per universum corpus pervadit, color hujusmodi est, qualem descripsimus, nimirum rubeus, quem SANGVINEM vocamus.

Sed & *Platonem* soli cordi sanguificationem ascripsisse, etiam ex *Libello* ejus, de *Natura Mundi* scripto, cuius alii ipsum *Timæum* autorem constituunt, probare possemus, ubi expresse (o) *omne alimentum à radice cordis in corpus induci docetur; verum quia à nonnullis pro suppositio habetur, & augustissimi Philosophi Platonis nomen mentiri creditur, hoc labore lubentes supersedemus, cum & ex recitatis autoris verbis mentem ejus quilibet statim perspicere possit.* Verum XLIX.

(n) Τέμνωντες μὲν τὰ σιτία τῆ πυρὸς, αἰωραμένον ἢ ἐν τῷ πνεύματι ξυνεπομένον. τὰς φλέβας ἢ ἐκ τῆς κοιλίας, τῆ ξυναίωρησει πληρῶνται, τῷ τὰ τετμημένα αὐτόθεν ἐπαντλεῖν, καὶ διὰ ταῦτα δὴ καθ' ὅλον τὸ σῶμα πᾶσι τῆς ζωῆς τὰ τῆς τροφῆς νάματα ἔτιως ἐπιρρύθια γεγονέναι. νεότητῃ ἢ καὶ ἀπὸ ξύγγενων ὄντων, &c. παντοδαπὰ μὲν χρώματα ἴσχει διὰ τὴν ξύμμειξιν. ἢ δ' ἐρυθρὰ πλείστη πρὸς αὐτὸ χροῖα διαθεῖ, &c. ὅθεν τῆ καὶ τὸ σῶμα ρέοντα τὸ χροῖμα ἔχεν ὅταν ὄψιν διεληλύθαμεν ὃ καλεῖται Αἷμα.

(o) τροφὰ πᾶσα ἀπὸ ρίζας τῆς καρδίας τῷ σώματι ἐπάγεται.

L. Verum enim verò, quamvis & *Hippocrates* & *Plato* cum suis affectis Cordis sanguificationem justè attruxerint, & in nullo alio viscere sed solo tantum Corde eam fieri rectè docuerint, prohibere tamen non potuerunt, quin & alii suam sententiam mortalibus inculcarent, & tanquam verissimam obtruderent: Imò quia, ut vulgatum veriverbium sonat, major pars concludebat, rejectâ verissimâ *Hippocratis* & *Platonis* sententiâ, falsas cæterorum opiniones ambabus, ut ajunt, ulnis amplexi sunt.

LI. Versabatur igitur tum Cor magnis in angustiis. Quamvis enim non pauci cum Medici tum Philosophi fuerint, qui ex *Hippocratis* & *Platonis* schola prodierunt, minima tamen eorum pars omnia Præceptorum suorum dogmata secuta est. Quare & Cor honores, ex sanguificatione adeptos, & hætenus jure sibi soli destinatos, ex parte deponere, *Aristotelisq;* jussu ac decreto cum Liene communes habere cœpit.

LII. Patet id ex scriptis *Aristotelis* passim, & ita quidè patet, ut Cordi sanguificationem eum adscribere nemo Philosophorū & Medicorum inficias eat. Apertè n. Philosophus quamplurimis in locis Cor (p) *Principium Sanguinis*, item, (q) *Locum & conceptaculum primi sanguinis*, imò eodem vocabulo cum *Hippocrate* & *Platone* utens ΠΗΓΗ'Ν seu *Fontem sanguinis* vocat. (r) *Sanguis enim*, inquit, *ex Corde ad venas quoq; derivatur: At verò ad Cor non aliunde devenit: Id enim Origo prima & FONNS sanguinis, aut Conceptaculum primum.*

(r) L. 3. de
part. anim.
c. 4. p. 1152. A.

LIII. Sic quoque per quas vias Cibus ex ventriculo Cor-
di in-

(p) ἀρχὴν τῆς αἵματ'.

(q) τόπον ἢ ὑποδοχὴν τῆς πρώτης αἵματ'.

(r) Ἐκ τῆς καρδίας γὰρ ἐποχετεύεται (τὸ αἷμα) εἰς τὰς φλέβας, εἰς ἣ τὴν καρδίαν ἐκ ἀλλοθεν, αὕτη γὰρ ἐστὶν ἀρχὴ ἢ ΠΗΓΗ' τῆς αἵματ' ἢ ὑποδοχὴ πρώτη.

di infundatur, satis clarè docet, easque vasa mesaraica
 rubea esse expressè indicat, dum in sequentia erumpit
 verba: (s) *Quod Lactes seu mesenterium vocant, membrana*
est, pertendens continua de intestinorum tenore seu producti-
one, ad venam usque majorem & aortam, plena venarum &
arteriarum multarum atque frequentium, quæ ab intestinis
ad venam majorem aortamque permeant: per quas, tanquam
ra dices, cibus de ventre ad venas defertur.

(s) L. 4. de
 part. An. c. 4.
 p. 1174. B. &
 1175. A.

Hinc etiam *Aristoteles* vasa mesenterii sanguiduca,
 (quæ, ut *Hippocrates* & *Plato*, communi nomine *venas* vo-
 cat) arborum radicibus comparat, eaque chylum ex
 ventriculo & Intestinis, velut radices è terra succum nu-
 tritium, exsugere, & partim (t) *ad venam majorem* seu ca-
 vâ, mediante vena portæ, partim *ad aortam* mediante, scil.
 arteria *Cæliaca*, deferre, ut inde cordi infundatur, monet.

LIV.

Favet huic nostræ explicationi Ingeniosissimus *Gas-*
sendus, (u) qui itidem credit, quod *Aristoteles* per venam
 magnam, venam cavam, & per aortam, arteriam aor-
 tam intellexerit, & in utraque vasa mesaraicas tendere
 voluerit. *Folius* verò, qui (x) notata ab *Aristotele* mesen-
 terii vasa, & radicibus comparata, *Lacteas* fuisse venas,
Aristoteli jam notas, autumat, accuratius Philosophi ver-
 ba examinantibus nihil persuadebit.

LV.

(u) L. cit.

(x) L. cit.

Voluit igitur *Aristoteles*, quod chylus à corde in San-
 guinè convertatur, non tamen omnis, sed tantum crassior:
 Cum juxta eundem Lien tenuiorem mox ex ventriculo

LVI.

D rapiat

(s) τὸ ἢ καλέμενον μεσέντερον, ἔστι μὲν ὑμῖν. Διαφέρει ἢ συν-
 ἔχεις ἀπὸ τῆς τῶν ἐντέρων ὀρθοτάσεως, εἰς τὴν φλέβα τὴν
 μεγάλην, καὶ τὴν αὐρτὴν, πλήρες ὄν φλεβῶν πολλῶν, καὶ πυκνῶν,
 δι' ἃς εἰς τὰς φλέβας ἐκ τῆς κοιλίας, οἷον διὰ ριζῶν προέεται
 ἢ προφῆ.

(t) εἰς τὴν φλέβα τὴν μεγάλην καὶ τὴν αὐρτὴν.

(y) Lib. 3. de
part. anim.
c. 7. p. 1160.
D. vide etiam
Conring. de
Gen. sang.
c. 4. p. 20.

LVII.

rapiat & coquat. Quod expressè alibi docet: (y) *Lien*, inquit, *humores* (non vapores, ut *Gaza* vertit) *vacantes* *dirigit* & *attrahit* *ex ventriculo*; & *concoquere* *eos potest*, *ut qui sanguineus sit*.

LVII.

Per quas verò vias *Lien* hoc exequatur, ex autore afsecuti non sumus. Si divinationi hic quoque locus, vas breve substituimus, cum *Lien* & ventriculus nullo alio vase quam brevi connectantur. Neque enim verisimile est, quod *Aristoteles* per vasa quædam adhuc incognita id perfici voluerit.

LIIIX.

Est itaque, ut ex citatis & aliis Philosophi locis certò colligere licet, hæc ejus de sanguificatione mens: Postquam *Cibus* in ventriculum ingestus *Chyli* naturam assumpsit, mox *Lien* per vas breve partem ejus tenuiorem attrahit & concoquit, crassiorem vero partem, per orificium ventriculi dextrum, *Pylorum* nempe, in intestina detrusam, vasa *Mesaraica*, cum ad venam *Portæ*, tum ad arteriam *Coeliacam*, deferunt, quarum dein illa *Cava*, hæc *aortæ*, *cava* autem & *aorta* *Corde* eum infundunt, ubi in sanguinem bonum mutatur, tandemq; toti corpori suppeditatur.

LIX.

Et sanè mansit hæc de sanguificatione sententia per aliquot secula salva ac inviolata, imò rejectis aliis hæc sola palmam veritatis reportavit, utpote autoritate & suffragio summorum virorum stipata. Hinc quamvis nunquam, aut *Medici Hippocratici*, aut *Philosophi Platonici*, novas *Peripateticis* excitarunt lites, semper tamen hos impetus masculè isti tùm sustinuerunt, & imprimis *Logici* suis demonstrationibus, tanquam muris insuperabilibus, *Majestatem* suæ doctrinæ muniverunt.

Verum

(y) Ο' απλῶ ἀντιπαρὰ ἐκ τῆς κοιλίας τὰς ἐκμάδας τὰς
περιστάς, καὶ δύναται συμπέπειν, αἷμα τὰ δὲ ὄν:

Verum enimverò rectissimè Oedipus apud Senecam LX.

Tragædum:

*Ut alta ventos semper excipiunt juga,
Rupemq; saxis vasta dirimentem freta,
Quamvis quieti verberant fluctus maris:
Imperia sic excelsa fortuna objacent.*

Sic quoq; & Rex Microcosmi Cor diros ejusmodi sensit impetus. Hoc n. cum in summo honorum fastigio versaretur, nec quicquam mali à medicis sibi imminere prevederet, venit ecce Galenus, (quem Fuchsius testatur (z) a Deo excitatum esse, ut dissipatam suis temporibus Medicinam repararet;) honorum cordis summo cum detrimento. Nam is pro imperio, quod tum temporis in Anatomiam obtinebat, Cor summa qua abundabat potentia privavit privatum totaliter abdicavit, abdicatum in servitutum dejecit, & ut imposterum Hepati, cui sanguificationis laudem largitus est, serviret, precepit.

(z) Institut. Medic. Lib. 1. sect. 1. c. 1. Op. Didact. part. 1. p. 3. E.

Voluit autem maximus iste Hepatis Patronus, imò LXI. non tantum ipse voluit, sed & ut posteri idem quoque cum eo vellent mandavit, ut hoc modo postmodum de αἰματώσει sentiant mortales: Postquam cibus per œsophagum Ventriculum intravit, mox facultas ventriculi (quam Alteratricem alibi vocat) eum aggreditur, & utile ab inutili secernit, quorum hoc infernè ad intestina pellit, & per ea expellit; illud verò magis elaborat, ac in chylum, qui sanguinis materiam idoneam suppeditet, vertit. Quo peracto exigua quidem chyli pars per paucas illas mesaraicas venas ad ventriculum tendentes ex eo exsugitur; maxima vero ejus quantitas per pylorum in intestina delapsa, venis mesaraicis, qua copiosissimè ad intestina perveniunt, distribuitur. Hæ venæ attractum Chylum in Venam Portam, cui inseruntur, eructant; Quem tamen prius, adeptâ ab Hepate vi, magis prepararunt, eiq; ve-

De usu part. L. 4. c. 1. c. 7. c. 1. c. 8. c. 1. & 2. c. 2. c. 3. & 12.



c. 1.
 c. 12.
 c. 3.
 c. 4.
 c. 15.
 c. 4.
 c. 5.
 c. 6.

luti rudem quandam delineationem, obscuramq; speciem sanguinis communicarunt. Tandem verò per venam Porta in Hepar defertur; Ubi in ipsa Hepatis carne, propriaq; ejus substantia, ab ipsa visceris hujus caliditate fervet, coquitur, & in sanguinem bonum mutatur. Et in hac quoq; coctione ac bullitione itidem qua adhuc inutilia sunt, nec ante secernebantur, jam segregantur, eaq; tam crassa limosaq;, quam tenuia & levia. Quorum illa per rami Splenici vas breve (quod aliàs vas venosum vocat, & stomacho comparat,) in Lienem; Hæc per plurimos exiles meatus, multifariis in Hepate ramulis donatos, postea verò in unum meatum junctos, in vesiculam fellis evacuantur. Repurgatus autem sanguis perfectusq;, dein sursum ad gibbas Hepatis partes ascendit: Ubi à vena Cava excipitur, & toti corpori communicatur. Quia tamen & in vena Cava multo adhuc humore tenui & aquoso plenus est sanguis, humor verò iste, postquam suo officio persunctus est, (ut scilicet vehiculi instar chylum per venas mesaraicas & angustos porte ad Hepar tendentes meatus, quo facilius transfiret, dilueret;) corpori potius oneri esset, cum planè inutilis sit: Hinc Renes per vasa sua attrahentia, paulum sub Hepate vena Cava inserta, ex ipsa tenuem istam excrementitiam humiditatem confestim attrahunt, ut ita solus tandem purusq; sanguis per totum corpus eat, paucà tantum ipsi admistà aquosà humiditate. Et hæc est Galeni de sanguificatione sententia, quam ex Placitis ejus, retentis quantum fieri potuit ipsissimis auctoris verbis, breviter proponere libuit.

LXII.

Sic igitur nobilissimum Viscus Cor honorem & dignitatem, quam jure pro labore suo per plus quam sex secula variâ licet fortunâ obtinuerat, deponere, Hepatiq; immerenti omni ex parte concedere cogebatur. Nec remansit spes ulla recuperandi imperii legitimi. Omnes namque subsequentes Medici, quia multum debebant

Præce-

Præceptori suo, pro Hepate causam dicebant. Quare, licet nonnunquam nonnulli, Hippocratis aut Aristotelis partes secuti, in recuperanda pristina dignitate Cordi suppetias ferre non recusarint, prævaluerunt tamen Hepatis defensores, ita ut & plurimi Philosophorum in castra Galenicorum transferant, alii verò de victoria addubitan-
tantes, neque tamen se parti adversæ dedere volentes, controversiam hanc planè intactam reliquerint.

Accesserunt insuper & Arabes, qui autoritate suâ Galenicam hanc de *αἰματώσει* doctrinam mirum quantum firmarunt. LXIII.

Sic enim antiquissimus ille Arabs Cordubensis Rabi LXIV.
Moses in suis Aphorismis: (a) *Alimentum à ventriculo elaboratum, ubi ad Hepar traxerunt vena, ibi rursus fervet & con-*
coquitur, alteraturq; in sanguinis generationem. Ex qui-
bus verbis, & organum sanguificationis, & viæ chylum
cō deferentes, haud obscure indicantur. (a) Sect. 3.
aph. 34. p. 52.
edit. Basil.

Nec diversum sentit Mesue, quem Medicina Evangelica Scholastici vocant. Licet enim de consensu jure quis dubitare posset, cum in Canonibus ejus Universalibus
(b) hæc legantur verba: *Stomachicum verò etiam miscendum medicamentis dissolvendo purgantibus, ut Stomachum
(& hepar) facultatis naturalis Fontes muniat & tueatur.* Adde
quod non ita multò post Autor Cor inter partes nutrito-
rias, secundum versionem Sylvii, aut nutritivas, juxta an-
tiquam versionem, numerare videatur, dum vertente Syl-
vio inquit: (c) *Styptica deniq; Cor & Ventriculum reliquasq;*
partes nutritivas muniunt, &c. Quæ verba antiqui interpre-
tes ita expresserunt: *Non fit impressio nocumentorum Cordi
& membris nutritivis ex admistione stypticorum cum medici-*
na purgatrice, &c. (b) Intent. f.
Theor. 2. Ca-
pitulo 1. Can.
2.
(c) Intent. f.
Theor. 2.
Cap. 3.

Verum, quamvis hæc omnia primo aspectu Mesuen LXVI.

suspectum reddere videantur, quasi *Galen*i sententiæ addictus minimè fuerit, quod si tamen textus ipse paulò accuratius perpendatur, facile apparebit, ex allegatis nihil quicquã concludi posse. Nam quod ad verba primo loco citata: Non reperiri in textu Arabico hæc vocabula: & *Hepar*: sed ea ab interprete *Sylvio* addita esse, vel inde conicitur, quia & in parenthesi ponuntur, & imprimis quia in *antiqua versione* plane omissa sunt, ubi jam recitatus paragraphus ita exprimitur: *Medicina quoq; stomachica medicinis solutionem facientibus miscenda sunt, ut virtutum naturalium mineram in eo, intellige stomacho, conservent & temperent.* Præterea quoque ibidem de stomacho tantum agit Autor, quem roborandum esse docet, ne à malignitate purgantium virtus ejus debilitetur; *Omnia enim purgantia genere deleteria, ac suã violentia natura nostra gravissima esse, in Intentione sive Theoremate antecedenti dixit.*

LXVII.

Simili ratione si ea verba, quibus astrui possit, quod Cor partibus nutritoriis seu nutritivis annumeraverit, rectè excutiantur, patebit, eum his verbis Cor à Ventriculo reliquisq; nutritionis partibus sejungere, mentemq; autoris esse, quod Styptica purgantibus medicamentis admixta, non tantum Cor, sed & partes nutritioni dicatas, ne à malignitate purgantium lædantur, aut planè prosternantur, muniant & roborent. Confirmat responsum nostram & hoc, quod *Autor in libri*, quem *Grabadin* vocant, *partis posterioris*, quæ vulgò de *Appropriatis seu Grabadin medicinarum particularium* inscribitur, *sectionis primæ particula secunda*, ubi de medicinis ægritudinis membrorum spiritui servientium agit, etiam de curatione ægritudinum cordis tractet: Cum tamen se in *Particula sequenti* de medicinis ægritudinum membrorum nutritionis locuturum promiserit. Quem ordinem

nem etiam *Continuator Ejus*, *Petrus Apponus Patavinus* Conciliator Scholasticis dictus, in *Supplemento suo* observavit.

Nullò modo igitur evinci potest, recessisse *Mesuen* LXIIX. à communi omniumq; medicorum applausu tum temporis approbata *Galen* sententia. Et licet Autorem claris verbis hæc astruentem, quamvis anxie quæfiverimus, jam adducere haud possimus, plurima tamen in eo reperiuntur loca, ex quibus haud ineptè quilibet id concludere potest.

Abundè fit nobis hic unicus, qui in *sine Libri de Ap-* LXIX. *propriatis* legitur. Ibi enim postquam aliquot ægritudinum Cordis causas proposuit, hæc addit verba. (d) *Et dispositio hepatis cum est alterata ac depravata, ut generet secundum hanc depravationem plurimum sanguinem melancholicum, imprimis malam dispositionem Cordis; & est causa ægritudinum Cordis, & est gravior dispositionibus aliis: ita ut faciat dispositionem similem mania & melancholia.* Ex his sane verbis optimè colligitur, autorem Hepati sanguificationem adscripsisse; non posset enim Hepar malè dispositum pravum generare sanguinem, nisi benè dispositum optimum etiam conficeret.

(d) Grabadin L. 2. sect. 1. particula. 2. summa 3. capitulo 1.

Secutus eum est *Franciscus de Pede Montium*, qui in *Sup-* LXX. *plemento suo*, quod in hanc posteriorem libri *Grabadin* partem conscripsit, *Hepar* expressè *Fontem & Mineram naturalis virtutis sanguinem generantis, à quo venæ originem habeant, esse, docet.* cap. 6.

Porro, ejusdem sententiæ, cujus *Mesues*, fuit *Abuchare* LXXI. *Mugamet Medicus filius Zachariae Rasis*; id quod ubertim ex Libro ejus, quem *Helchavy*, id est, *Continentem artem Medicinæ*, ipse nominavit, demonstrari posset. Unum itidem hac vice adducemus locum, ne nimia prolixita-

Lib. 6. capi-
tulo 2. Ru-
brica O.

xitate nauseam cuiquam moveamus. Ita autem expresse in capite, in quo *de aegritudinibus Hepatis* differit, inquit: *Quod si egestio fuerit chylosa, proprie significat, quod ex debilitate virtutis Hepatis attractiva est, &c. quod si cum egestione chylosa fuerit arugo tenuis, tunc erit in venis, per quas transportatur nutrimentum ad Hepar, apostema calidum. Et paulo post: Quod si videris egestionem fuisse chylosam, in qua fuerit arugo, & in Hepate non fuerint signa apostematis, noscas, quod Hepar non est infirmum, nec est passio chylosae egestionis ex debilitate virtutis attractivae ejus: sed in venis, per quas transportatur nutrimentum ad Hepar, est apostema calidum.*

LXXI.

Ex quibus patet, *Rhasen* quoque soli Hepati sanguificationis laudem assignasse; quod enim per Nutrimenti vocabulum, hic non nutrimentum Hepatis, sive sanguinem in nutritionem Hepati transmissum, intelligat, sed potius alimentum ore assumptum, & in ventriculo coctum, vel exinde constat, quod hic docet, quod, nisi hoc nutrimentum ad Hepar per venas mesaraicas, ob Apostema earum, vergat, aut ab Hepatis vi attractrice debili attractatur, chylosa inde egestio oriatur, descendente nimirum chylo, non patentibus ordinariis viis, ad intestina & anum.

LXXII.

Tractatu 1.
capitulo 17.

Idem multo adhuc clarius in *Almansore* suo tradit: *Ex Hepatis, inquit, concavitate canalis quidam nascitur, qui porta vocatur hepatis, cujus figura venae tenet similitudinem, sanguinem vero non retinet. Hic autem canalis in multas separatur partes, quarum unaquaeque iterum tandem in multas separatur partes, quousque divisiones recipiat infinitas. Quarum multae divisiones (loquitur hic de venis mesaraicis) ad inferiora tendunt stomachi, & multae istarum ad duodenum, & divisiones multae ad jejunum vadunt, & sic etiam ad alia protendantur intestina, donec ad intestinum perveniunt rectum. Et*
ista

ista quidem sunt orificia per quæ nutrimentum Hepati aueratur, quæ in suo transiitu non cessat ire, donec est strictiori ad locum ampliorem: donec aggregetur in canali, qui est Hepatis Porta. Predictus autem canalus in interiori Hepatis parte in partes ad modum capillorum subtiles dividitur, in quibus nutrimentum, quod ex ventriculo fuit tractum, ad Hepar dispartitur, & à carne Hepatis tam diu coquitur, donec sanguis fiat. Hoc suum assertum paulò post in alio capitulo, ubi de usu partium nutritionis agit, confirmat.

cap. 22.

Verum enim verò, quæ Mesues, quæ Rhases senserunt, iisdem & reliqui Arabes omnes calculum suum addiderunt, quod, si necessitas aliqua id efflagitaret, ex scriptis eorum abundè satis astruere possemus. LXXIII.

Quare jam nec ex ipso Arabum Medicorum Principe, quem corrupto Ebensina nomine Avicennam vocamus, quicquam addemus: Ex cuius tamen scriptis uberimè colligi potest, quam firmiter fuerit Galeni opinionibus Arabum infixæ, cum adhuc ipsius Avicennæ tempore, qui post Mesuen quarto demum seculo vixit, facta rectaque floruerit. Adeat quicumque volet ipsum Auctorem, imprimis verò ubi de anatomia Hepatis & Splenis differit, & fateri cogetur, ipsissimam Galeni sententiam, ne dicam verba, ibidem reperiri: Hepar (inquit in historia anatomica hepatis) est membrum quod generat sanguinem, quamvis mesaraica convertant quandoque chylum ad sanguinem conversione aliqua, propter illud quod est in eis de virtute hepatis, &c. Splen verò (ait idem in historia anatomica Lienis) omninò est evacuatorium fecis sanguinis, & adustionis ejus, & sunt melancholia naturalis & accidentalis, &c.

Canon. L. 3.
fen. 14. tract.
I. C. 1.

Can. lib. 3.
fen. 15. tract.
I. C. 2.

Crevit igitur hoc modo Majestas Hepatis, crevit inquam de die in diem, quia eam autoritas Magnatum Medicinæ LXXV.

E

dicinæ

Lib. 8. de
compos. me-
dic. fec. 10-
ca. c. 1. cl. 5.
p. 187. C.

dicinæ quotidie firmavit. Scilicet, ita comparatum est nobiscum, ut sententiam eam, quam existimatio Virorum magnorum approbavit, priusquam sub incudem rectæ rationis vocemus, jam ambabus, ut ajunt, amplectemur ulnis, omnia spernentes, quæ contra ab aliis, verissimè licet, inferuntur. Hinc (*) rectè Galenus: *Quod semper dico, etiam nunc proloquar, nimirum, persuasum me habere, quod difficillimum ad veritatem revocare eos, qui sectæ alicujus servituti se addixerunt.* Imo sane, ô Galene non difficillimum tantum sed etiam omninò impossibile videbatur, & adhuc videtur, ad veritatem revocare eos, qui sectæ tuæ servituti se addixerunt. Inveniuntur enim plurimi, qui licet tuis meliora videant probentq; ea non sequantur, quia fascino autoritatis & antiquitatis tuæ læsi sunt.

LXXVI.

In Comm.
ad c. 5. L. 4.
phys.

Similes sane *Didaco Masio*: Hic namque explicans quæstionem hanc Physicam, an locus sit superficies, an verò spatium? vidensque, rationes locum spatium esse probantes, secus quam *Aristoteli* ac aliis visum, firmiores & veriores esse, in hæc tandem erumpit verba: *Ego verò, nisi me Aristotelis autoritas & D. Thomæ compelleret, manibus pedibusve in sententiam de Intervallo libenter abirem, quam & intellectu faciliorem, paucioribusq; difficultatibus patere, si attentè & argumenta superiora, & quæ de Natura illius diximus, contempleremur, facile deprehendemus. Verum quia ingenii fasces submitendi sunt Aristoteli & Divo Thomæ, fatemur, locum superficiem esse, & non intervallum, quia hi gravissimi Philosophi tradiderunt.* Hæc *Masius*; sed quam

(*) Ο'περ αει λέγω, κ' νυν έρω, πεπειθ' μένος, ότι χαλεπώτα-
τόν έστι μεταστῆναι προς την αληθειαν της Φθασαντας αιρεσει
δ' ελευειν.

quam bellè, facile vident ii, queis de meliori luto finxit præcordia Titan. Quasi vero & *Aristoteles* & *D. Thomas*, & alii errare non potuerint, cum homines fuerint, & humanæ conditioni, à qua errare alienum non est, subiecti.

Pugnarunt igitur pro Hepate discipuli Galeni acerrime, suamque sententiam variis ac speciosis rationibus, maxima ex parte ex ipsis *Galenii* fontibus petitis, mirum in modum confirmarunt. **LXXVII.**

Unicus tamen restabat nodus Gordius, quem licet **LXXVIII.** quam plurimi solvere conarentur, imò se soluisse gloria- rentur, nullus tamen curiosus, & iis qui paulò accuratius hæc examinarunt, satisfecit. Fuit autem is hic: *Per quas vias Chylus ad Hepar feratur?* Exercuit hæc quæstio tot præclarissima ingenia, atque ut in varias irent partes unica causa fuit. Quamvis enim omnes necessariò Hepar chylum in sanguinem convertere crederent, non tamen omnes in via tradenda convenerunt, sed alius hanc, alius aliam chylo assignavit viam.

Celeberrimus *Sennertus* octo potiores Galenicorum **LXXIX.** sententias recenset, qui omnes Chylum quidem ad Hepar deferri non dubitarunt, diversas tamen vias ei assignarunt. *Alii enim* (verba sunt Clarissimi Viri) *per solas Ventriculi venas ad Hepar chylum deferri, per mesaraicas vero nutriri intestina statuunt.* *Alii utrisque utrumque munus attribuant, numero saltem eas discernunt.* *Alii de mesaraicis saltem disputant, & tamen quatuor sectarum sunt.* *Alii solum chylum ferre venas mesaraicas putant.* *Alii & chylum & sanguinem, ita tamen, ut alia vena mesaraica sint, que sanguinem, alia que chylum ferant.* *Alii utrumque munus omnibus assignant, sed diversis temporibus nunc huic nunc illo officio vacare statuunt.* *Alii eodem tempore omnes utroque officio fungi existimant.* Et quidem alii præcipuè chylo deferendo, secunda-

Lib. 3. pract.
part. 3. c. 1.
p. 437. a.

riò sanguini destinatos esse putant. Tandem sunt qui disputant, an toto venarum harum ductu uterq; humor feratur, an in parte & latere uno chylus, in reliquo & dimidio sanguis, Hæc Sennertus, quem acutissimus Gassendus, in enumeratione diversissimarum, de chyli ad Hepar transitu, sententiarum, superat, (a) novâque, & eâ quidem Fallopiânâ, de chyli per porum choledochum, sibi chylodochum dictum, ad Jecur distributione, auget. (b) Unde sanè liquet, quam miserè se torserint Hepatis patroni, ut Galeni sui opinionem defenderent; & quam maximis pressi fuerint difficultatibus, dum invitâ ipsâ rerum naturâ cor honore illi ab eâ concessio spoliare decreverunt.

(a) Phys. Sect.
3. membr.
Post. L. 5. c. 2.
Operû Tom.
2. p. 305. b. &
306. a.
(b) L. cit. p.
306. b. &
seq.

XXC.

Anno 1622.

Quibus tamen disceptationibus, quæ per tot secula plurimos exercuerant magnos viros, colophonem videbatur imposuisse Casparus Asellius, Anatomicus Ticinensis, dum ante triginta & aliquot annos in Mesenterio, præter triplex illud vasorum mesaraicorum genus, omnibus hætenus notum, venas nimirum, arterias & nervos, adhuc alias venas, quas ob succum quem continent Lacteas vocavit, invenit, easque, quia & intestina & Hepar attingere credidit, ex intestinis quoque chylum exfugere, & in hepar eructare voluit.

XXCI.

Hujus vestigia alii mox Medici sequentes rei veritatem publicis privatisque sectionibus confirmarunt, novoque huic invento fidem ipsissimam addiderunt. Idque adeò constanter & apertè, ut sola harum venarum inventio hoc præstiterit, quod tot rationes & argumenta, contra cordis Patronos hætenus prolata præstare minimè valuerunt. Nullus enim jam ferè erat, qui absque cœcitatibus & ignorantia macula contradicere auderet.

XXCII.

Adjunxerunt huic invento dein etiam plurima media, quæ sanguificationem Hepatis magis magisque astruerent.

rent. Hepar, inquiunt, venarum est principium; In Hepate praeterea sunt organa distributionis; Circa Hepar etiam sunt excrementorum receptacula; Imò, laeso Hepate laeditur sanguificatio, Hæc potiora sunt media, quibus opinionem suam, ut diximus, astruere allaborarunt. Quæ tamen, si rectè excipiantur & perpendantur, speciem potius veri quam verum ipsum præ se ferre deprehendentur.

Nam, quod ad primum, non Hepar sed Cor venarum **XXCIII.** est principium, ut rectè etiam docent Plato, (a) Aristoteles, (b) eosque sequentes Philosophi ac Medici nonnulli. Si enim foetum humanum, aut alium aliquem nuperrimè natum, (verba sunt Jll. Harvei) (c) diligenter inspexeris, dissectaq; venâ cavâ, inter auriculam dextram Cordis & diaphragma, deorsum versus contemplatus fueris, comperies tria foramina; quorum maximum & posterius ad spinam tendens, est venæ cavæ descendens; anterius & minus, in radicem ac truncum vasorum umbilicalium fertur; tertium & minimum jecur ingreditur, estq; ramulorum omnium in gibbum hepatis sparsorum origo & truncus. Unde aperte constat, venas è jecore, ut plurimi volunt, tanquam principio, nequaquam proficisci, sed à corde. Nisi quis obstinatè affirmare velit, truncum venæ ab aliquo suo ramulo, non autem ramos à trunco ortum ducere. Recte igitur, ut etiam magnum illud Artis nostræ Lumen Guern. Rolfincius testatur, (d) nullam venam ex Hepate oriri confirmant Prosectorum oculari demonstratione. Truncus enim venæ Cavæ à summo sterno ad os sacrum continuatus est, sine ullâ in Hepate interruptione. Adhæret solum jecori in cavis partibus, potestq; integer aut illæsus sine ullâ divisione aut laceratione parenchymatis separari. Non movet nos igitur ab hac assertione gravissima Galeni censura, qui eam (e) valde absurdam vocat; nec etiam severa Laurentii virgula,

(a) in Timeo p. 70. A.

(b) L. 2. de part. An. c. 1. p. 1116. E. &

c. 9. p. 1130. D. L. 3. de part. an. c. 4. p. 1151.

D. Et 1152. F. de Gen. an.

c. 4. p. 1257. D. & c. 6. p. 1262. F. de Somn.

& vig. c. 3 p. 1462. D. de Resp. c. 8. 1506. D.

(c) de Gen. An. Ex. 53. p. 218. & Ex. de Umbil.

p. 399.

(d) Dis. de Hep. c. 3. in fine.

(e) de Hipp. & Plat. Decr. L. 6. c. 8. cl. 1. f.

265. F.

E 3

qui

(e) ἀτοπον ἰκανῶς.

(f) Hist. A.
nat. L. 1.
Quæst. 2.
p. 24.

(g) L. cit.

(h) Sect. post.
c. 5. par. 7 p. 27.

qui, quod vena ab hepate ortum ducant, vel cæcum etiam vide-
re, scribit. (f) Multo minus nos movet communis illa
objectio dum, si vena ex corde orirentur, omnes quoque venas
cordi continuas esse debere, contendunt: quod tamen de vena
Portæ, etiam ipso Galeno (g) attestante dici non possit, utpote
quæ Cor non attingat, sed hepar, in quod omnes etiam venæ tan-
tum conveniunt. Hæc, inquam, objectio nos non movet,
cum non adeò graviter, ut quidem primo intuitu appa-
ret, nos feriat. Nam rami Portæ cum Cavæ ramis ita
conjuncti sunt, ut hinc Porta nonnullis Cavæ appendix
vocetur. Quod cum nuper paulò fufius in *Dissert. Nostra de
Nutr. Fœtus Human. utero* (h) declaraverimus, hic repetere
superfedemus.

XXCIV

Sed & quod ad secundum, negamus dari in Hepate
organa distributionis. Cum enim, ita consentiente Na-
tura, jam ab omnibus ferè Anatomicis per organa distri-
butionis non venæ sed Arteriæ intelligantur, & per has
non verò illas sanguis in omnes corporis partes feratur:
Arteriæ etiam maximæ non in Hepate sed potius Corde
reperiantur; quis quæso non videt, in Corde potius
quàm Hepate dari organa distributionis? Quamvis &
in Hepate organa ejusmodi dari concedamus, modò per
ea non intelligant Universalia, quæ toti Corpori sangui-
nem distribuunt, sed particularia tantum, nimirum, exi-
les arteriolas, à Cæliaca per summam Hepatis partem
dispersas, Jecori nutrimentum Cordisque calorem sup-
peditantes.

XXCV.

Sunt præterea circa Hepar excrementorum recepta-
cula

(g) τῆς δ' ἐπὶ ταῖς πύλαις φλεβὸς ἔδαμῶς ἂν ἀρχὴ ἢ τελευτῆ
νομίζοιτο, ἢ καρδία, μὴ αὐτῆς ἐκείνης τῆς φλεβὸς εἰς τὴν καρδίαν
παραγωγῆς, ἀλλ' εἰς τὸ ἥπαρ, ὃ ἀρχὴ τε ἅμα καὶ τελευτῆ συμ-
πασῶν ἐστὶ φλεβῶν.

cula, imò esse debebant non quidem, quia in Hepate sanguificatio ipsa fit sed quia in illo segregatio fit heterogeneorum, ut eò melius in Corde *αιμάτωσις* celebrari possit. Sicut enim Cibi illa pars, quæ excrementis aliquibus scatet, antequam Culinæ inferatur, prius mundificatur, & ab omnibus sordibus vindicatur: Ita etiam necesse est, ut priusquam humanæ culinæ alimentum illud, quod à partibus diversas ob causas refluit, & cui heterogenea quædam admixta sunt, tradatur, prius purificetur, & ab omnibus heterogeneis quantū possibile separetur.

Quod verò tandem læso hepate sanguificatio lædatur, non fit, quia in illo sanguificatio celebratur, sed quia tum in eo non tantum id quod inutile plane est & recrementitium, atque sanguificationi maximè noxium, bilem intelligo, non segregatur, verum etiam quia id, quod chylo aliàs diluendo utile adhuc & necessarium est, de lymphæ Bartholiniana sermo, hac ratione non suppeditatur. Ita etiam læso ventriculo, læsis venis lacteis, aliisque partibus, læditur sanguificatio, cum tamen, quod in iis sanguificatio fiat, dicere velle, absurdum planè sit, & à veritate maximè alienum. XXCVI.

Quæ cum ita sint, quis quæso non cernit, quam speciosa fuerint media, quibus Galenici Hepatis facultatem *αιματοποιητικήν* probare conati sunt? Quod sanè cum plurimi docti Viri æquè advertissent, assumere tamen cogebantur, quia iis pondus maximum addebāt inventum *Asellii*, clarissimorum Anatomicorum autoritate ac experientiâ defensum. Vasis enim Lacteis inventis controversiam illam de loco *αιμάτωσεως* decisam planè jam esse gloriabantur, nec aliquem facile contradicturum, qui visum suum consuluerit, & oculis suis fidem habere voluerit, XXCVII

Senn. L. 3.
pract. part.
3. c. 1. p. 414. b.

Att,

XXCIX

Ast, optimè Divinus Seneca: *Multum egerunt qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt. Multum adhuc restat operis, multumq; restabit, nec ulli nato post mille secula praecludetur occasio aliquid adhuc adjiciendi. Rerum namq; Natura, ut idem alibi inquit, sacra sua non simul tradit: Initiatos nos credimus: in vestibulo ejus haeremus. Illa arcana non promiscuè nec omnibus patent: Reducta & in Interiore sacrario clausa, ex quibus aliud hæc ætas, aliud quæ post nos subibit, accipiet.*

XXCIX.

Et certe, quod rerum Natura sacra sua non simul tradat, si nullâ alia re, vel historia de *αιματωσει* tantum satis superq; demonstrari potest. Licet enim *Asellius* venas Lacteas felicissimè invenerit, licet reliqua Anatomicorum accuratiorum turba veritatem earum rationibus & & multis sectionum myriadibus doctissimè demonstraverit, progressum tamen earum veramq; insertionem omnes ignorarunt, dum eas ex intestinis per mediam mesenterii glandulam vergere, & in hepar terminari putarunt, chyloq; Hepati deferendò destinarunt.

XC.

Gratulabatur sibi Hepar de tanto invento quo sanguificationem æternam ob defensores summos sibi pollicebatur, non tamen in æternum. Postquam enim Cl.

(a) An. 1650.

Joannes Pecquetus paucis retrò annis (a) Lutetiæ Parisiorum nova quædam chyli vasa, è chyli receptaculo, infra Mesenterii centrum sito, (quod Celeberr. *Jacobus Mentelius*,

(b) An. 1629,

Æsculapius Parisinus, jam longè ante (b) à se, etiam attestante Cl. *Gvil. de Henaut* (c) observatum, ac Philia-

(c) in clypeo telis Car. le Noble objeto. p. 7.

(d) in Fpist. ad Pec. qu. P. 149. edit. Parisult.

tris demonstratum, *Chyli quasi Impluvium seu Confluvium* vocat) (d) emergentia, & modò simplici modò duplici ductu intra Thoracem adscendentia, inque axillarem terminantia in Brutis feliciter invenisset, eademq; in Homine pari felicitate in Theatro Hafniensi Celeberrimus *Th. Bartholinus* demonstrasset, magnam jam digni-

dignitatis amissæ partem Cor recuperavit. Partem inquam, totam namque recipere non potuit, quia Venæ quæ ex Mesenterio ad Hepar vergunt, pro lacteis habentur, chylumque ex Glandulis Lumbaribus lacteis Bartholinianis in homine, (quibus aliorum observatio dein etiam receptaculum addidit) aut ex receptaculo Menteliano in brutis, ad hepar deferre credebantur.

Diviserunt igitur hæc duo viscera, Cor & Hepar, mediatore Clarissimo *Bartholino* munus suum, ita ut tenuem imprimis Chylum Cor per venas lacteas Thoracicas, illas nimirum, quæ ex glandulis lumbaribus aut receptaculo vergunt, & axillari inseruntur, Hepar verò crassiorem per lacteas abdominis, coquendum & in sanguinem convertendum ascisceret. XCI.

Tulit quidem hæc omnia Hepar ægerrimè, iniquissimoque animo, & per Patronos suos se suamque Majestatem pro virili defendit. Verum quia manus multorum Anatomicorum oculatæ contrarium demonstrant, cedere cogebatur, almamque victoriæ palmam cordi concedere. XCII.

Erat autem hæc inventio Lactearum Thoracicarum Prodromus certissimus, qui interitum Hepatis appropinquantem, imò præsentem, non vanè nunciavit. Cui accesserunt modernorum Anatomicorum curæ & cogitationes, in contemplandis rimandisque interioribus corporis penetralibus. Quibus adde insultus Pecquetianorum, omnem planè Sanguificationis laudem Hepati eripientium; quos tamen masculè sustinuit, quia Lacteas ex mesenterio ad se produci omnes adhuc anatomicos credere probe perspectumque habuit. XCIII.

Cæterum & hic perbrevis vanoque se oblectavit gaudio. Sicut enim *nec mundus major duobus solibus potest regi, nec* XCIV.

gi, nec duo summa regna salvo statu terrarum potest habere,
Ita etiam mundus minor duo sanguificationis organa fo-
vere non potuit. Quod cum vidissent plurimi, quomo-
do tamen discordia hæc componenda sit, non viderunt.
Per lacteas enim mesentericas in glandulas lombares,
& ex iis per lacteas thoracicas ad Cor chylum ferri, nemo
jam, nisi in Anatomia maximè peregrinus negare potuit:
Sed & ad Hepar venas similes vergere ocularis demon-
stratio evincere videbatur.

XCV.

Diessrt de
Hepate. c. 6.

L.c. c. x. in fin.

Cæterum in tali Labyrintho hærentibus omnibus,
prodiit ecce omnium Anatomicorum hoc seculo ocula-
tissimus *Thomas Bartholinus*, qui ἀγαθὸν τὸ ἔργον (ut loquitur
Cl. *Rolfincius*) *Immortali nominis cum gloria*, multâ expe-
rientiâ edoctus, certis indubitatisque rationibus & ocu-
lari demonstratione firmatus, primum discipulis suis a-
liisque amicis multoties, dein & universo Orbi literato,
in tractatu suo de *Vasis Lymphaticis in Brutis* inventis edito,
quem jure aureum modo laudatus *Rolfincius* nominat, de-
monstravit, Vasa illa quæ ex Mesenterio in Hepar infe-
runtur, non esse venas Lacteas, similes lacteis *Asellia-*
nis, quæ in in Receptaculum glandulasque *Bartholinia-*
nas chylum eructant, ut quidem omnes hætenus credi-
derunt, sed esse Vasa sui generis, quæ non ex glandulis
Lacteis ad hepar, sed ex Hepate ad glandulas illas, non
chylum, sed aquam sinceram vehunt, ut merito *Lympha-*
tica seu Aquosa vocanda sint.

XCVI.

Barth. de vas.
Lymph. in
brutis inven-
tis c. 8. p. 56.

Excidit hoc novo invento (verbis utor *Clarissimi In-*
ventoris) *omni sanguificationis spe tot seculorum applausu de-*
cantatum Hepar. Imò profectò *Vir Celeberrime*, excidit,
nec excidisset, nisi inventum Tuum acutissimum id ex-
cidere fecisset. Merito igitur Tibi omnem jam obten-
tæ victoriæ laudem cor defert, quod ni fallor hisce aut
fimi-

similibus Te alloquens audio verbis: *Salve Anatomicorum huius seculi Princeps, Salve unice dignitatis meae vindex, Salve oculatissime Bartholine: Tu officii mei laudem mihi reddidisti; Tu Sanguificationem mihi jure competere ostendisti; Tu, quod Galenus quod tot alii Viri Clarissimi maximam meam cum ignominia haecenus approbarunt, falsum esse demonstrasti; Tu, quod Hippocrates, quod Plato, quod alii viri sapientissimi haecenus tentarunt, implevisti: Verbo ut dicam; Tu, quod mihi hepar vi eripuit, ereptumque per bis octo secula tot Procerum sententiis firmatum servavit, reddidisti. Accedite igitur, accedite inquam omnes quotquot Theatris Anatomicis cum applausu praestis Anatomici Clarissimi, imò accedite, & vindici meo gratulationem facite. Nam quod Hippocrates & Plato in notitiam viarum non pervenientes asserere, Pecquetus vasa Lymphatica ignorans defendere, non potuerunt, hoc Bartholinus meus invento suo & asseruit & defendit. Talia sunt quae Cor meditatur gratum, cui de tanto Patrono ac duce merito semper gratulamur.*

Verfatur itaque nunc augustissimum Viscus in maxi- XCVII.
mo bonorum suorum fastigio, neque jam insultus Aristotelicorum, aut Galenicorum speciosos ausus, quos eruditissimo plurimorum Anatomicorum, & imprimis Cl. Bartholini (*) calamo feliciter haecenus elusit, quicquam moratur, sed potius de obtento ab omnibus iis, qui veritatem ipsam, non verò propria somnia sectantur, sanguificationis splendore, mirum quantum gloriantur. Imò letiori jam animo alimentum, quod in ventriculo chyli formam assumpsit, & per pylorum in intestina tenuia elapsum, ex illis à lacteis mesaraicis attrahitur, ac Receptaculo Glandulisque Lumbaribus infunditur; & exinde in Thoracicas Lacteas expressum, per illas in axillarem sinistram, cui inseruntur, eru-

(*) Inspicil.
binis &
vasis Lymph.
An. 1655. &
An. 1660.
collectis.



Etatur, atq; sic sanguini circulari motu ad Cor decurrenti mistum ei coquendum traditur: Hoc inquam alimentum letiori jam voluntate in dextro thalamo excipit, atq; in purpuram alimentalem convertit, cui dein per circulationis leges sinistrum ventriculum, solam sanguinis arteriosi officinam, ingresso, totalem ac debitam perfectionem benignissime impertit.

XCIIIX. Ast ob illatam haecenus sibi injuriam Hepati insolenti hanc sempiternam lege ascribit poenam, ut sibi in sanguificationis opere imposterum perpetuo serviat, atq; a remeante sanguine bilem ac Lympham segreget, & illam per meatus huic muneri addictos in vesiculam canalemq; biliarium, hanc vero per Vasa Lymphatica Bartholiniana Receptaculum Glandulasq; Lumbares excernat.

XCX. Universo autem terrarum orbi nullum jam alium, praeter suae fortissimiq; sui defensoris Bartholini gloriae laudisque depraedicandae injungit laborem.

C. Cui mandato ne refragari videamur, in perpetuam istius victoriae recordationem, & aeternam ejusdem haecenus masculè retentae memoriam, devotam manu hanc triumphalem affigimus
Tabulam:

CORDI.
NOBILISSIMO. VISCERI.
PRINCIPI. CORPORIS. NOSTRI. PARTI.
GRATO. ANIMÆ. VITÆQUE. SOLIO.
SUMMO. CALIDI. INNATI. THRONO.
IUCVNDI. SPIRITVS. VITALIS. ARCHITECTO.
LIMPIDO. GRATIOSI. LIQUORIS. FONTI.
VERO. VASORVM. SANGVIDVCORVM. PRINCIPIO.
VNICÆQUE. SANGVINIS. OFFICINÆ.
ET.

HONORVM. CORDIS. VINDICI. INCOMPARABILI.
PRIMOQ; VASORVM. LYMPHATICORVM. INVENTORI.
THOMÆ. BARTHOLINO.

PROFESSORI. REGIO.
ANATOMICORVM. PRINCIPI.
CVIVS. DVCTV. AVSPICIISQUE.
HEPAR.

SANGVIFICATIONIS. LAVDEM.
QVAM. PER. BIS. OCTO. SECVLA. OBTINVERAT.
CORDIQUE. INIVSTE. ERIPVERAT.
DEPOSVIT.

CORDI. REDDIDIT.
ET. IN. PERPETVVM. EIVS. IVS. ITERVM. CONCESSIT.
TABVLAM. HANC. TRIVMPHALEM.
HVMILI. ANIMO. DICANT.
INQVE. SEMPITERNAM. REI. BENE. GESTÆ. MEMORIAM.
DEVOTA. MANV. AFFIGVNT. VERITATIS.
CLIENTES.
INTERPRETE.
GEORGIO. SEGERO, THORVNENSI.

FRONTIS PARS HIC NOSTRA EST
GALIA ANTIQVA VITAEQVE
SYMBOLO GAUDE PLEBE
IN VITIS PLEBE ANTIQVA
LABRIS GAUDE PLEBE
VINO VASOVA SASSIDVORV
VINICARVA SANGVINE OFFICINA
ET
MONIVM CORDIS VINDICE
BRIMO VASORVA VITALI
THOMAS BARTHOLOMAEVS
PROFESSOR MEDICINAE
ANATOMICAE ORVTE
OVIVS DVCTA IN
SARVA ANTIQVA
QVA IN DE GOTO
CORDIVS VITAE
DEPOSIT
CORDI REDDIDIT
ET IN PLEBE VITAE
PLEBE ANTIQVA
HIC ANTIQVA
LIGVE SEMITRANAM
DEOTA MANV ANTIQVA
CLIVTES
INSTRVTE
GEORGIO SEBASTIANO





21c 909

ULB Halle 3
005 136 75X

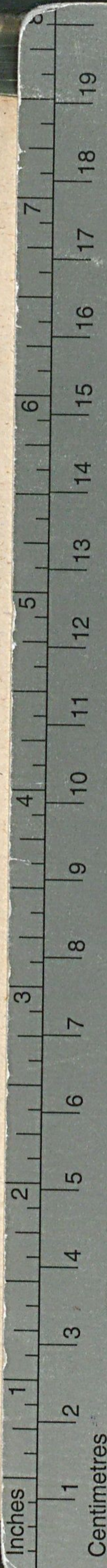


VD17

21c







Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

U M P H U S
 SIMO VISCERI
 R D I
è tandem obtentam
 D U C E
 mo Anatomico
ARTHOLINO
 Hepatis Clade
 TORIAM
mum quidem
 HAFNIAE
 IO IO C LIV
 erectus
Fam verò
 A S I L E A E
 repetitus
 à
 HERO, THORUNENSI,
 los. & Med.
 JOANNEM KÖNIG, 166L

